

**PROSTOVOLJNO VMESNO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O IZVAJANJU PRIPOROČIL, KI JIH
JE SPREJELA V TRETJEM KROGU UNIVERZALNEGA PERIODIČNEGA PREGLEDA**

Ljubljana, januar 2022

I. UVOD

Stanje človekovih pravic v Republiki Sloveniji (RS) je bilo v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda (UPP) tretjič pregledano 12. 11. 2019 na 34. zasedanju Delovne skupine za UPP.

Vlada RS je vsa podana priporočila preučila in na svoji 59. redni seji dne 30. 1. 2020 potrdila Dodatek k poročilu Delovne skupine za UPP, s katerim se je opredelila do priporočil držav, ki so jih le-te podale RS v 3. krogu UPP. Vlada je tako od 215 prejetih priporočil sprejela 182 priporočil in notirala 33 priporočil. Poročilo o zagovoru RS po UPP in odziv Vlade RS glede priporočil sta bila potrjena na 36. zasedanju Sveta organizacije združenih narodov za človekove pravice (SČP) dne 12. 3. 2020 (dokument št. A/HRC/43/15/Add.1.12). Vlada RS se je ob tem zavezala, da bo podala prostovoljno vmesno poročilo o izvajanju sprejetih priporočil. Napredek pri izvajanju posameznih sprejetih priporočil navajamo v nadaljevanju.

Prostovoljno vmesno poročilo je nastalo na podlagi medresorskega sodelovanja med vsemi pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami. Poročilo je potrdila Medresorska komisija za človekove pravice, ki je usklajevalno telo RS za poročanje po ratificiranih mednarodnopravnih dokumentih za varstvo človekovih pravic. Medresorska komisija koordinira poročanje po ratificiranih mednarodnih instrumentih varstva človekovih pravic in svoboščin, poročanje na podlagi drugih mehanizmov ter spremlja izvajanje sprejetih obveznosti s področja človekovih pravic. Podano vmesno poročilo je sprejela Vlada RS na svoji seji dne [vstaviti datum] s sklepom št. [vstaviti št. sklepa].

Vlada RS še naprej ostaja zavezana Univerzalnemu periodičnemu pregledu kot edinstvenemu mehanizmu medsebojnega pregleda, ki pozitivno prispeva k stanju človekovih pravic na vseh ravneh.

II. PREGLED IZVAJANJA SPREJETIH PRIPOROČIL

- I. V tabelo so vključena priporočila, ki jih je Vlada RS sprejela in so označena kot v 122. odstavku poročila o pregledu RS (št. dokumenta A/HRC/43/15). Podane so zadnje informacije o aktivnostih, ki prispevajo k uresničitvi sprejetih priporočil:

Priporočilo	Pojasnila (ureditev v RS, stanje v RS, obstoječi načrti za ukrepe)
1. Dokonča naj postopek ratifikacije Izbirnega protokola k Mednarodnemu paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah. (Senegal)	Trenutno poteka analiza vsebin Izbirnega protokola k MPESK po različnih področjih in poizvedba o implementaciji v državah, v katerih je protokol že ratificiran.
11. Odboru za prisilna izginotja naj prizna pristojnost za sprejemanje in obravnavo prijav od ali v imenu posameznikov ali drugih držav pogodbenic. (Litva);/Odboru za prisilna izginotja naj prizna pristojnost za sprejemanje in obravnavo prijav od ali v imenu žrtev ali drugih držav pogodbenic. (Slovaška)	Državni zbor RS je konvencijo ratificiral 26. 10. 2021 (Uradni list RS, št. 173/21; začetek veljavnosti 20. 11. 2021). Predsednik RS je podpisal listino o ratifikaciji 22. 11. 2021. V skladu s 3. členom zakona o ratifikaciji je Ministrstvo za zunanje zadeve pripravilo notifikacijo v skladu z 31. in 32. členom konvencije, ki je bila deponirana skupaj z listino o ratifikaciji Generalnemu sekretarju Organizacije združenih narodov (GS OZN) 25.11.2021. Konvencija bo v RS v skladu z njenim 39. členom začela veljati trideseti dan po dnevu deponiranja listine o ratifikaciji.
12. Uvede naj odprt, na strokovni usposobljenosti	Priporočilo se skladno z delovnimi procesi Ministrstva za zunanje zadeve uresničuje in izvaja.

temelječ, postopek izbire nacionalnih kandidatov za volitve pogodbenih teles Organizacije združenih narodov (OZN). (Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska)	
14. Zagotovi naj ustrezno financiranje Varuha človekovih pravic in drugih nacionalnih mehanizmov na tem področju ter poskrbi, da je finančni nadzor v celoti neodvisen od vlade. (Irska)	Sredstva za delo Varuha človekovih pravic se na podlagi 55. člena ZVarCP zagotovijo v proračunu RS. Ministrstvo za finance v zvezi s priporočilom glede financiranja Varuha človekovih pravic pojasnjuje, da višino sredstev za nevladne proračunske uporabnike sprejme Državni zbor RS na predlog Vlade RS. Varuh človekovih pravic je neposredni proračunski uporabnik in skladno s tem uvrščen v sektor država (S.13), kar pomeni, da je ravno tako potrjen vsem javnofinančnim predpisom. V zvezi s priporočilom glede financiranja Varuha človekovih pravic je Ustavno sodišče RS sprejelo odločitev (odločbo št. U-I-474/18), s katero je Državnemu zboru RS naložilo v sprejem zakonodajno rešitev glede ureditve neodvisnosti od izvršilne veje oblasti pri financiranju Varuha človekovih pravic, Ustavnega sodišča RS, Računskega sodišča RS ter Državnega sveta RS.
15. Okrepi naj prizadevanja za ustanovitev nacionalne institucije za človekove pravice. (Jordanija)	RS ocenjuje, da z institucijo Varuha za človekove pravice že izpolnjuje priporočilo. Poleg tega ima pri varstvu pravice do nediskriminacije posebno vlogo tudi Zagovornik načela enakosti, v okviru sodne veje oblasti pa Ustavno sodišče RS, ki odloča o ustavnih pritožbah zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin s posamičnimi akti. Ministrstvo za pravosodje je leta 2017 pripravilo novelo Zakona o varuhu človekovih pravic (ZVarCP), s katero je vzpostavilo pogoje, da je Varuh človekovih pravic 26. 1. 2021 po večletnih prizadevanjih prvič pridobil status A po Pariških načelih OZN o položaju in delovanju nacionalnih institucij za varstvo in promocijo človekovih pravic.
16. Preuči naj možnost ustanovitve nacionalne institucije za otrokove pravice. (Libanon)	RS je ena od držav z najvišjo zaščito otrokovih pravic na svetu in zaseda 10. mesto glede blaginje otrok na lestvici UNICEF. Direktorat za družino na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve je kot nosilec Konvencije o otrokovih pravicah pristojen za pripravo rednih programov za razvoj otrokovih pravic. S sprejemom Družinskega zakonika leta 2017 je bil ustanovljen tudi Svet za otroke in družine, ki ga vodi minister, pristojen za družino. Člani Sveta so ministri s področij, ki so najpomembnejša za blaginjo otrok in predstavniki NVO s področja otrokovih pravic v Sloveniji. Pristojno ministrstvo Svetu enkrat letno poroča o vseh aktivnostih in dosežkih na področju otrokovih pravic, obravnavajo pa se tudi teme, ki so najbolj pereče. Novembra 2020 je bil sprejet nov Program za otroke 2020-2025 (v nadaljevanju: PO20-25), PO20-25 je samostojen strateški dokument, ki določa temeljne cilje in ukrepe na področju otrokovih pravic ter blaginje in kakovosti življenja otrok v obdobju 2020–2025. Novi program temelji na priporočilih Strategije Sveta Evrope za otrokove pravice 2016–2021, še posebno pa upošteva posebne vidike v slovenskem prostoru glede potreb in kakovost življenja otrok.

17. Zagovorniku načela enakosti naj zagotovi dodatne vire za celovito in učinkovito delovanje. (Severna Makedonija)	RS si bo še naprej prizadevala za krepitev organov za zagotavljanje načela enakosti.
18. Sprejme naj ukrepe za boj proti vsem oblikam kršitev človekovih pravic starejših. (Angola)	Zaradi spremenjenih demografskih razmer je v socialnem in zdravstvenem sistemu močno izpostavljena problematika starejših. Po eni strani se starejši pogosto soočajo z nizkimi prihodki (pokojninami), zaradi česar je visoka tudi stopnja tveganja revščine pri starejših osebah, še posebej pri starejših osebah, ki živijo same (skoraj vsaka druga ženska, stara nad 65 let, ki živi sama, ima razpoložljive dohodke pod nacionalno mejo tveganja revščine). Ob tem je pogosto slaba tudi socialna vključenost starejših oseb. Po drugi strani pa naraščanje starejše populacije (ki je v RS zelo izrazito) postavlja tako socialni kot zdravstveni sistem pred izziv povečanih potreb po storitvah dolgotrajne oskrbe in drugih starejšim prilagojenih storitvah, ki tem omogočajo oziroma lajšajo vsakodnevno življenje in vključevanje v okolje. Zato je že Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva(2013-2020) posebno pozornost namenila temu vidiku družbenih sprememb. Ustrezno pozornost smo temu namenili tudi v novi Resoluciji (2022-2030) in akcijskem načrtu.
19. Nadaljuje naj sprejemanje ukrepov za spodbujanje in zagotavljanje uveljavljanja vseh človekovih pravic mladih. (Moldavija)	Priporočilo se že izvaja. Sprejemanje ukrepov za spodbujanje in zagotavljanje uveljavljanja človekovih pravic mladih je predpisano z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI). V 2. členu so med cilji vzgoje in izobraževanja navedeni cilji, ki prispevajo k uresničevanju pravice vsakega posameznika do vzgoje in izobraževanja brez diskriminacije ali izključevanja in k spodbujanju enakih vzgojno-izobraževalnih možnosti: zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etnično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost; vzgajanje za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakopravnosti spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti obeh spolov ter s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi; spodbujanje zavesti o integriteti posameznika; vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje tudi globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, do svoje in drugih kultur, do naravnega in družbenega okolja, do prihodnjih generacij. Dodatno se s šolskim letom 2021/22 v srednješolsko izobraževanje, v 3. letnik, vpelje vsebine aktivnega državljanstva.
20. Uveljavi naj odločbe ustavnega sodišča, v zvezi s katerimi ni bil sprejet noben ukrep, zlasti tiste, ki se nanašajo na spremembe Zakona o duševnem zdravju. (Mehika)	Medresorska delovna skupina, ki jo je imenoval minister za zdravje, intenzivno pripravlja spremembo Zakona o duševnem zdravju. Predlog sprememb Zakona o duševnem zdravju je bil v javni obravnavi od 30. 10. do 30. 11. 2020. V začetku aprila 2021 je novi minister za zdravje imenoval novo medresorsko delovno skupino, ki nadaljuje s postopkom za spremembo Zakona o duševnem zdravju. V začetku oktobra 2021 je bil predlog sprememb Zakona o duševnem zdravju posredovan v medresorsko usklajevanje, v katerem so ministrstva podala več pripomb. Ministrstvo za zdravje je več pripomb upoštevalo, z nekaterimi ministrstvi pa usklajevanja še potekajo.

22. S celovito strategijo naj okrepi boj proti vsem oblikam diskriminacije, tudi na podlagi statusa migranta, begunca, prosilca za azil, invalidnosti ali kakršne koli druge osebne okoliščine, ter okrepi politike za boj proti rasizmu in sovražnemu govoru. (Bolivarska republika Venezuela)	Prepoved diskriminacije je v RS ustavna kategorija. Ustava RS v 14. členu določa, da so v RS vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na osebne okoliščine. Vsi so pred zakonom enaki. Kršitev enakopravnosti pa lahko predstavlja kaznivo dejanje (131. člen Kazenskega zakonika, KZ-1). Prav tako Ustava RS v 63. členu določa, da je protiustavno vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Sovražni govor pa je kriminaliziran v okviru 297. člena KZ-1. Vrhovno sodišče RS je v pomembni precedenčni odločbi I Ips 65803/2012 z dne 4. 7. 2019 potrdilo, da so znaki kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti (297. člen KZ-1) podani ne le, kadar je dejanje storjeno »na način, ki lahko ogrozi ali moti javni red in mir«, temveč tudi, kadar je storjeno »z uporabo grožnje, zmerjanja ali žalitev«. S tem je Vrhovno sodišče RS zavrnilo dotedanjo ozko interpretacijo 297. člena v tožilski praksi in okrepilo možnosti pregona. RS se zaveda, kako pomemben je boj proti diskriminaciji in je vključen tudi v Strategijo Vlade RS na področju migracij. Na področju antidiskriminacije invalidov je sprejet Zakon o izenačevanju možnosti invalidov. RS ima za različne osebne okoliščine že sprejete nacionalne programe ali akcijske načrte (spol, invalidne osebe, Romi, italijanska in madžarska narodna skupnost, mladi). Ministrstvo za notranje zadeve pojasnjuje, da je spodbujanje nestrpnosti opredeljeno tudi kot prekršek v 20. členu Zakona o varstvu javnega reda in miru. Poleg tega je to področje kot prioriteta opredeljeno v Strategiji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete 2019-2023 (poglavje 6.3.). Diskriminacija izvršena z javnim spodbujanjem sovraštva, nasilja ali nestrpnosti je inkriminirana v KZ-1 z doslednim prenosom mednarodno pravnih standardov. Ministrstvo za kulturo pojasnjuje, da je prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti določena v 8. členu Zakona o medijih (ZMed). Tako je prepovedano z razširjanjem programskih vsebin spodbujati k narodni, rasni, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, k nasilju in vojni, ter izzivati narodno, rasno, versko, spolno ali drugo sovraštvo in nestrpnost. Podobno prepoved določa tudi 9. člen Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (ZAvMS), in sicer je prek avdiovizualnih medijskih storitev (televizija, video na zahtevo ipd.) prepovedano spodbujati k narodni, rasni, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, k nasilju in vojni, ter izzivati narodno, rasno, versko, spolno ali drugo sovraštvo in nestrpnost. V primeru spletnih medijev mora izdajatelj medija, ki dovoljuje komentiranje javnosti, oblikovati pravila za komentiranje ter jih javno objaviti na primernem mestu v mediju. Komentar, ki ni v skladu z objavljenimi pravili, mora biti umaknjen v najkrajšem možnem času po prijavi oziroma najpozneje v enem delovnem dnevu po prijavi (tretji odstavek 9. člena ZMed). Takšna ureditev predstavlja enega izmed načinov učinkovitejše samoregulacije sovražnega govora na spletu in njegovega zmanjšanja, kar je tudi eden od ciljev Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (ReNPPZK19–23). Resolucija (ReNPPZK19–23) za doseg zastavljenega cilja »oblikovanje programov za zmanjševanje javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti« predlaga številne ukrepe, med drugim izobraževalne, promocijske in druge preventivne dejavnosti, javne razprave in akcije ozaveščanja javnosti, ter sprejetje kodeksov etičnega ravnanja in vzpostavitve mehanizmov samoregulacije itd. Z namenom izvajanja resolucije (ReNPPZK19–23) je Vlada RS ustanovila medresorsko delovno skupino strokovnjakov.
--	--

	Posebno vlogo na področju opozarjanja in ozaveščanja javnosti o prepovedanem sovražnem govoru v medijih ima javna, nacionalna radiotelevizija – RTV Slovenija. Zakon o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1) določa, da mora RTV Slovenija v svojih programih podpirati širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in njihovih predstavnikih in spodbujati kulturo javnega dialoga ter omogočati širok prostor za javne razprave o problemih v družbi. Novinarji RTV Slovenija pa morajo pri ustvarjanju programov spoštovati načela ustavnosti in zakonitosti, vključno s prepovedjo spodbujanja kulturne, verske, spolne, rasne, narodne ali druge oblike nestrpnosti. Prepoved sovražnega govora je določena tudi v Zakonu o verski svobodi (ZVS), ki v 3. členu prepoveduje vsakršno spodbujanje k verski diskriminaciji, razpihovanje verskega sovraštva in nestrpnosti ter diskriminacijo zaradi verskega prepričanja, izražanja ali uresničevanja tega prepričanja.
23. Nadaljuje naj spreminjanje zakona o enakih možnostih žensk in moških. (Albanija)	RS si bo še naprej prizadevala za spodbujanje načela enakosti spolov tudi z nadgradnjo zakonodaje na tem področju.
24. Nadaljuje naj prizadevanja za spodbujanje enakosti spolov. (Jordanija)	V javni obravnavi je Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških do 2030, v kateri so določeni cilji, strategije, dejavnosti in organi, pristojni za zagotavljanje in spodbujanje enakosti spolov. Novi nacionalni program bo vseboval ukrepe za zagotavljanje enake ekonomske neodvisnosti, odpravljanje vseh oblik nasilja nad ženskami in dekleti, spodbujanje in zagotavljanje uravnotežene zastopanosti spolov, odpravljanje spolnih stereotipov in boj proti seksizmu, odpravljanje neenakosti glede zdravja žensk in moških ter ukrepe za vključevanje enakosti spolov in krepitev vloge žensk v zunanji politiki in mednarodnem razvojnem sodelovanju.
27. Nadaljuje naj s krepitvijo institucionalnega in normativnega okvirja varstva pred diskriminacijo. (Črna gora)	RS bo še naprej krepila institucionalni in normativni okvir varstva pred diskriminacijo.
28. Za odpravo rasizma in ksenofobije naj oblikuje in v celoti izvaja strategije za preprečevanje vseh oblik diskriminacije, vključno z vključevanjem nediskriminacijskih	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pojasnjuje, da se priporočilo že izvaja; Odprava rasizma in ksenofobije ter preprečevanje vseh oblik diskriminacije (tudi v učnem procesu) je predpisana z ZOFVI (glej točko 19.) V Šoli za ravnatelje, ki izobražuje tako ravnatelje vrtcev in šol kot njihove pomočnike ter učitelje, so izobraževalne vsebine s področja varovanja človekovih, posebno še otrokovih pravic, vključene tudi v program "Mreže učečih se šol 2". Gre za strategije za preprečevanje nasilja, v okviru katerih sistematično izobražujejo strokovne delavce za prepoznavanje kršitve otrokovih in človekovih pravic, nediskriminatorno obravnavanje, uveljavljanje načel enakih možnosti in spoštovanje človekovega dostojanstva za vse subjekte v vzgojno-izobraževalnem procesu (otroke, učitelje, starše). Hkrati od leta 2003 v izobraževalne vsebine te mreže vključujejo tudi problematiko strukturalnega nasilja, ki se v družbi odraža kot odsotnost enakih možnosti za pripadnike različnih šibkejših in

vrednot v učne načrte. (Indonezija)	marginalnih družbenih skupin (otroke, ženske, osebe s hendikepom, osebe z motnjami v duševnem zdravju, pripadnike manjšinskih etničnih, kulturnih, verskih skupin, azilante in druge). Na tem področju se izvajajo tudi projekti: Projekt "Z roko v roki po poMOČ" (2021-2024). Podporna orodja za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja nudijo strokovni centri v projektu, ki je sofinanciran s sredstvi Evropskega socialnega sklada. V okviru projekta, ki je namenjen izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev, bodo le-ti pridobili ustrezne kompetence za lažjo prepoznavo, razumevanje in vodenje strategij in načina pomoči ranljivim skupinam otrok in staršev. Več: http://center-iris.si/projekti/z-roko-v-roki-pomoc/
30. Oblikuje naj javne politike za odpravo diskriminacije, skupaj z rasno diskriminacijo, in v zvezi s tem izboljša odziv kazenskega pravosodja v primerih sovražnega govora in nasilja iz rasnih vzgibov, tako da poskrbi za preiskavo in pregon. (Kostarika)	Glej informacijo k priporočilu št. 22.
31. Opredeli naj ukrepe za boj proti vsem oblikam diskriminacije, predvsem rasne diskriminacije, s posebnim poudarkom na boju proti sovražnemu govoru ter rasističnim in ksenofobnim izjavam, naperjenim proti manjšinam. (Džibuti)	Glej informacijo k priporočilu št. 22.
32. Okrepi naj dejavnosti	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je k izvajanju tega priporočila zavezano z zakonom: 1) V Katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja razpisuje programe usposabljanj in izobraževanj za strokovne delavce v VIZ tudi glede

ozaveščanja družbe o nujnosti odprave diskriminacije, nestrpnosti in sovražnega govora. (Grčija)	tematik tega priporočila (več: https://paka3.mss.edus.si/Katis/KatalogProgramov.aspx?sifraPS=PPU&idTS=290&idTema=1273; https://paka3.mss.edus.si/katis/KatalogProgramov.aspx?sifraPS=PPU&idTS=369&idTema=1477), 2) programe izobraževanja in usposabljanja razpisuje tudi Šola za ravnatelje: http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/ravnateljski-izpit ter 3) Zavod RS za šolstvo, ki razpisuje seminarje, tematske konference, študijska srečanja in posvete: https://www.zrss.si/ucilna-zidana/izobrazevanja/tematske-konference/okvirne-teme/; Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport z okrožnicami s ciljem ozaveščanja obvešča vzgojno-izobraževalne zavode o obeleževanju pomembnih (mednarodnih) dni s področja človekovih pravic; vsebine v priporočilu so obravnavane pri pouku osnovnih in srednjih šol; npr. predmet Državljska in domovinska vzgoja ter etika. Glej tudi informacijo k priporočilu št. 22.
33. Okrepi naj aktivnosti in zakone za odpravo diskriminacije v družbi, druge nestrpnosti in sovražnega govora proti manjšinam in drugim skupinam, tudi na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete ali spolnih značilnosti. (Islandija)	Zakon o varstvu pred diskriminacijo določa varstvo vsakega posameznika in posameznice pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju. Glej tudi informacijo k priporočilu št. 22.
34. Sprejme naj bolj učinkovite ukrepe proti diskriminaciji, sovražnemu govoru in rasizmu. (Turčija)	S sprejemom Zakona o varstvu pred diskriminacijo je Zagovornik načela enakosti postal samostojen in neodvisen organ, ki se je finančno in kadrovske okrepil. Ministrstvo za pravosodje pojasnjuje, da z vidika kazenskega pregona sovražnega govora je v Sloveniji sovražni govor opredeljen kot kaznivo dejanje v 297. členu KZ-1. V letu 2019 je Vrhovno sodišče RS v pomembni precedenčni odločbi potrdilo, da so znaki kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti (297. člen KZ-1) podani ne le, kadar je dejanje storjeno »na način, ki lahko ogrozi ali moti javni red in mir«, temveč tudi, kadar je storjeno »z uporabo grožnje, zmerjanja ali žalitev«. S tem je Vrhovno sodišče RS zavrnilo dotedanjo ozko interpretacijo 297. člena KZ-1 v tožilski praksi in krepi možnosti pregona. Ministrstvo za pravosodje bo skrbno spremljalo učinke te odločitve Vrhovnega sodišča RS na pregon kaznivih dejanj po 297. členu KZ-1. Tudi kršitev enakopravnosti predstavlja lahko predstavlja kaznivo dejanje po 131. členu KZ-1.

	Prav tako je na podlagi Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1) vzbujanje nestrpnosti predvideno kot prekršek (20. člen). S področja prekrškov je to urejeno v 20.členu ZJRM -1, kot prioriteta je celovito opredeljeno v Strategiji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete 2019-2023 (v poglavju 6.3.). Diskriminacija izvršena z javnim spodbujanjem sovraštva, nasilja ali nestrpnosti je inkriminirana v KZ-1 z doslednim prenosom mednarodnopravnih standardov.
35. Okrepi naj ukrepe in programe za boj proti rasizmu, ksenofobiji in nestrpnosti. (Filipini)	Glej tudi informacijo k priporočilom št.19, 28, 32, 34. Veliko projektov, ki jih podpira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, spodbuja izboljšanje medsebojnega poznavanja in medkulturnega dialoga, razumevanja in sprejemanja različnosti, med drugim projekte, kot je dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev pri jezikih manjšin v italijanskih šolah v Sloveniji in slovenskih oz. dvojezičnih šolah v Italiji (Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti); v vzgojno-izobraževalnih zavodih po Sloveniji na temo medkulturnega dialoga se izvajajo številni projekti, usmerjeni v izboljšanje odnosov z manjšinskimi skupnostmi; <i>Od sprejetja Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji</i> leta 2004 RS pripravlja različne ukrepe, ki so usmerjeni v izboljšanje položaja otrok Romov v Sloveniji; od leta 2008 imajo slovenske šole z učenci Romov romske pomočnike. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOSn-F) je preoblikoval določene cilje z namenom posredovanja sporočila, da se slovensko izobraževanje ne ukvarja več le s seznanjanjem z drugimi kulturami, temveč seznanja z odgovornim odnosom do le-teh. K cilju razvijanja zavesti o državni pripadnosti pa doda še spodbujanje državljske odgovornosti. Tudi Zakon o gimnazijah (ZGim-UPB1) v 2. členu med cilji med drugim navaja: vzgaja za odgovorno varovanje svobode, za strpno, miroljubno sožitje in spoštovanje soljudi; razvija in ohranja lastno kulturno tradicijo in seznanja z drugimi kulturami in civilizacijami; razvija zavest o pravicah in odgovornostih človeka in državljana, vzgaja za obče kulturne in civilizacijske vrednote, ki izvirajo iz evropske tradicije, razvija pripravljenost za vzpostavljanje svobodne, demokratične in socialno pravične države. Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI -1) v 2. členu med drugim navaja naslednje cilje poklicnega in strokovnega izobraževanja: vzgaja za odgovorno varovanje svobode, za strpno in miroljubno sožitje ter spoštovanje soljudi; razvija pripravljenost za vzpostavljanje svobodne demokratične in socialno pravične države; razvija zavest o pravicah in odgovornostih človeka in državljana. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (med drugim) nadaljuje z dejavnim izvajanjem čl. 6. iz Deklaracije OZN za človekove pravice, in sicer preko kulturno-umetnostne vzgoje (v nadaljevanju: KUV). Otroci in mladi lahko skozi KUV spoznajo posamezne zvrsti umetnosti, ob tem pa je KUV pomembna kot motivacijsko sredstvo (omogoča posredovanje različnih vsebin/tem). Prav tako pa je prepoznan socialni vpliv KUV (kulturna raznolikost, medkulturna zavest in dialog, socialne in državljske kompetence). V okviru izbirnega predmeta »romska kultura« učenci pridobivajo znanja o romski zgodovini, o romski kulturi kot načinu življenja in o romski kulturni ustvarjalnosti v preteklosti in danes. Učenci hkrati razvijajo sposobnost za razumevanje načinov življenja različnih narodnih/etničnih skupin, ki sobivajo na istem prostoru. Pedagoški proces je naravnan tako, da pospešuje razvoj osebnostnih lastnosti, ki učencem omogočajo uveljavljanje temeljnih civilizacijskih vrednot ter aktivnega državljanstva. Pri tem je pomembno tudi izobraževanje učiteljev, ki poteka v okviru mrež učiteljev na Zavodu RS za šolstvo, ter v okviru projektov Evropskega socialnega sklada. Nastajajo tudi gradiva in priročniki v romskem jeziku. Država posebej obravnava in šolam priznava ugodnosti za vzgojo in

	izobraževanje romskih učencev. Za individualno ali skupinsko delo z romskimi učenci Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport namenja dodatna finančna sredstva, postavljeni so bili ugodnejši normativi za oddelke z Romi, posebej je financiralo prehrano, učbenike, ekskurzije ipd., financiralo je razvojno-raziskovalne naloge, povezane s problematiko uspešnejšega vključevanja učencev Romov, ter standardizacijo romskega jezika kot podlage za poučevanje romskega jezika. Tako financiranje je kontinuirano. V šolah se izvaja tudi učna pomoč, ki jo nudijo usposobljeni inštruktorji, in sicer tako na šoli kot v naselju. Ministrstvo podpira in sofinancira dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur. RS je kot članica EU in Sveta Evrope zavezana k spodbujanju in razvijanju raznojezičnosti posameznikov in ohranjanju večjezične izobraževalne krajine. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport vsako leto sofinancira dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur za otroke drugih narodnosti. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Andragoški center RS (ACRS) sodelujeta pri promociji učenja romskega jezika in spodbujanju jezikovnega vključevanja odraslih. V sodelovanju z izvajalci iz večnamenskih centrov so v letih 2018 in 2019 zasnovali in izvedli več delavnic družinskega branja v romskem jeziku.
36. Uveljavi naj strožje ukrepe za omejevanje primerov rasne diskriminacije in diskriminacije na podlagi etnične pripadnosti ter za odvrčanje od sovražnega govora in se zaveže k vztrajnim prizadevanjem za odvrčanje od nasilja iz rasnih vzgibov, zlasti proti ogroženim skupinam. (Bahami)	Glej informacijo k priporočilu št. 22. Diskriminacija, izvršena z javnim spodbujanjem sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, je inkriminirana v KZ-1 z doslednim prenosom mednarodnopravnih standardov.
37. Sprejme naj učinkovite ukrepe za preprečevanje, preiskovanje in kaznovanje rasističnih kaznivih dejanj, rasističnega sovražnega govora in nasilja nad	Glej informacijo k priporočilu št. 22.

manjšinskimi skupinami, vključno z migranti in begunci. (Ekvador)	
38. Sprejme naj celovito strategijo boja proti diskriminaciji in rasizmu prek posvetovanja z vsemi zainteresiranimi stranmi. (Uzbekistan)	Zagotovljeno v Strategiji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete 2019-2023 (poglavje 6.3.).
39. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti diskriminaciji in sovražnemu govoru proti manjšinam in tujcem. (Tunizija)	Glej informacijo k priporočilu št. 22.
40. Okrepi naj prizadevanja za boj proti kaznivim dejanjem iz sovraštva in sovražnemu govoru v skladu z zavezami v Durbanski deklaraciji in akcijskem programu. (Afganistan)	Glej informacijo k priporočiloma št. 22 in 34.
41. Okrepi naj prizadevanja za boj proti naraščanju števila primerov sovražnega govora, zlasti na družbenih	Glej informacijo k priporočiloma št. 22 in 34. Ministrstvo za kulturo pri zadevnem priporočilu v delu, ki govori o družbenih omrežjih, opozarja, da se predpisi, ki urejajo področje medijev (Zakon o medijih, Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah), ne nanašajo na področje t. i. družbenih omrežij, kot so Facebook, Instagram, Twitter ipd. Spletna družbena omrežja ne štejejo za medije, ne zapadejo pod slovensko medijsko regulacijo in posledično tudi ne pod pristojnost Ministrstva za kulturo.

omrežjih, z obsodbo rasističnega sovražnega govora v javni sferi in okrepljenim odzivom kazenskega pravosodja v zvezi s tem. (Bangladeš)	Ministrstvo za notranje zadeve pojasnjuje, da kot prekršek po 20. členu ZJRM-1 niso obravnavana deviantna ravnanja na spletu. Lahko pa so obravnavana kot kazniva dejanja po 297. člen KZ-1.
43. Uveljavi naj celovito zakonodajo za obravnavo pojavov sovražnega govora na družbenih omrežjih in drugje. (Gana)	Državni zbor RS je 20. 6. 2019 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023, ki med cilji določa tudi oblikovanje programov za zmanjševanje javnega spodbujanja sovraštva in nestrpnosti. Resolucija predlaga številne ukrepe, med drugim, izobraževalne, promocijske in druge preventivne dejavnosti, javne razprave in akcije ozaveščanja javnosti, ter sprejetje kodeksov etičnega ravnanja in vzpostavitve mehanizmov samoregulacije. Z namenom izvajanja resolucije je bila ustanovljena medresorska delovna skupina strokovnjakov.
44. Nadaljuje naj prizadevanja za boj proti sovražnemu govoru ter okrepi zmožnosti kazenskega pravosodja za odziv na primere kaznivih dejanj iz sovraštva. (Indonezija)	Ministrstvo za notranje zadeve pojasnjuje, da je spodbujanje nestrpnosti opredeljeno tudi kot prekršek v 20. členu Zakona o varstvu javnega reda in miru. Poleg tega je to področje kot prioriteta opredeljeno v Strategiji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete 2019-2023 (poglavje 6.3.).
45. Izvede naj kampanje ozaveščanja za boj proti sovražnemu govoru. (Irak)	Glej informacijo k priporočilom št. 19, 22, 28, 32, 44: kampanje ozaveščanja proti sovražnemu govoru se že izvajajo. Priporočilo je usklajeno medresorsko in je vključeno v Strategiji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete 2019-2023. V Sloveniji poteka mladinska kampanja "Ne sovražnemu govoru", ki jo vodi Direktorat za politično participacijo Sveta Evrope. Prizadeva si mobilizirati mlade za boj proti sovražnemu govoru in spodbujanje človekovih pravic na spletu. Poteka že od leta 2013 na nacionalni in lokalni ravni prek nacionalnih kampanj v 45-tih državah. Gibanje je aktivno preko različnih nacionalnih kampanj, spletnih aktivnosti in obveščanja.
46. Okrepi naj prizadevanja za boj	Glej informacijo k priporočilom št. 19, 22, 28, 32, 34, 45.

proti sovražnemu govoru, rasizmu do muslimanov in etničnih manjšin. (Jordanija)	
47. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti sovražnemu govoru in drugim kaznivim dejanjem iz sovraštva. (Nigerija)	Glej informacijo k priporočiloma št. 34 in 44.
48. Sprejme naj ukrepe za učinkovitejše preprečevanje in boj proti sovražnemu govoru in spodbujanju nasilja proti manjšinam, na spletu in drugje. (Republika Koreja)	Glej informacijo k priporočilom št. 22, 34 in 44.
49. Uvede naj ničelno toleranco do vseh primerov sovražnega govora proti migrantom ter etničnim in verskim manjšinam. (Uzbekistan)	Glej informacijo k priporočilom št. 22, 34 in 44.
50. Poglobi naj prizadevanja za preiskavo in kaznovanje rasističnega sovražnega govora in primerov nasilja iz rasnih vzgibov ter zagotovi njihovo	Glej informacijo k priporočilu št. 34. Diskriminacija, izvršena z javnim spodbujanjem sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, je inkriminirana v KZ-1 z doslednim prenosom mednarodno pravnih standardov. Organi odkrivanja in pregona zagotavljajo stalno spremljanje novih pojavnih oblik in protiukrepov.

takojšnjo in učinkovito preiskavo. (Argentina)	
51. Okrepi naj odziv kazenskega pravosodja v primerih rasističnega sovražnega govora in nasilja, tako da poskrbi za učinkovito preiskavo in ustrezen pregon in kaznovanje storilcev. (Islamska republika Iran)	Glej informacijo k priporočilu št. 34. Ministrstvo za pravosodje in Policija v okviru različnih mednarodnih formatov (Evrop. Komisija proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI), Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) sodeluje pri iskanju novih rešitev in učinkovitejših postopkov odkrivanja in zavarovanj dokazov.
52. Okrepi naj odziv kazenskega pravosodja v primerih sovražnega govora in nasilja iz sovraštva, tako da zagotovi učinkovito preiskavo ter ustrezen pregon in kaznovanje storilcev. (Izrael)	Glej informacijo k priporočiloma št. 34. in 51.
53. Okrepi naj odziv kazenskega pravosodja v primerih sovražnega govora in z njim povezanega nasilja, tako da poskrbi za učinkovito preiskavo ter	Glej informacijo k priporočiloma št. 34 in 51.

ustrezen pregon in kaznovanje storilcev. (Pakistan)	
56. Okrepi naj prizadevanja za boj proti stereotipom in predsodkom proti LGBTI osebam, tudi z uvedbo nacionalne kampanje ozaveščanja. (Irska)	RS bo nadaljevala z izvajanjem ukrepov proti diskriminaciji v okviru dodeljevanja sredstev na javnih razpisih in na ravni državnih organov kot npr. Varuh človekovih pravic in Zagovornik načela enakosti.
57. Okrepi naj prizadevanja za odpravo diskriminacije proti LGBTI osebam, tudi z ozaveščanjem za večje družbeno sprejemanje LGBTI skupnosti na vseh področjih poklicnega in družbenega življenja. (Nizozemska)	Glej informacijo k priporočilu št. 56.
60. Sprejme naj zakonske določbe, ki bodo transspolnim osebam omogočale pravno priznanje spola, ter sprejme učinkovite ukrepe za senzibilizacijo državnih organov in javnosti glede	Zakonodaja se že izvaja. Ustanovljena je bila medresorska delovna skupina za pravno priznanje spola, pri čemer je preučevala ustreznost pravne ureditve v Sloveniji. Poročilo z ugotovitvami in priporočili je bilo izdano marca 2021.

njihovih človekovih pravic. (Malta)	
62. Utrdi naj doseženi napredek pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja ter izboljšanju kazalnikov človekovega razvoja. (Indija)	RS je proces uresničevanja ciljev trajnostnega razvoja (SDGs) in spremljanja napredka povezala v okviru Strategije razvoja Slovenije 2030 (SRS2030), ki jo je Vlada RS sprejela leta 2017 (https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/izvajanje-strategije-razvoja-slovenije-2030/). SRS2030 v ospredje postavlja uravnotežen gospodarski, družbeni in okoljski razvoj, osrednji cilj SRS2030 pa je zagotoviti "kakovostno življenje za vse", ki ga bomo dosegali preko petih strateških usmeritev: - vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba, - učenje za in skozi vse življenje, - visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse, - ohranjeno zdravo naravno okolje, - visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja. Izvajanje SRS2030 in uresničevanje SDGs je tako vpeto v usklajevanje nacionalnih politik ter spremljanja izvajanja in doseganja 12 razvojnih ciljev. Izvajanje SRS2030 bomo spremljali s 30 kazalniki uspešnosti in za vsak razvojni cilj so določeni dva do trije kazalniki uspešnosti z izhodiščnimi in ciljnimi vrednostmi do leta 2030. Med temi je posebej izpostavljenih 6 ključnih kazalnikov uspešnosti, s katerimi bomo spremljali doseganje strateških usmeritev SRS2030. Te kazalniki so: leta pričakovanega zdravega življenja ob rojstvu, povprečni rezultati pri matematiki, branju in naravoslovju, stopnja tveganja socialne izključenosti, BDP na prebivalca (v standardih kupne moči), stopnja delovne aktivnosti prebivalstva (20-64 let), delež obnovljivih virov v končni rabi energije. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj v letnem poročilu o razvoju spremlja izvajanje ciljev SRS2030, ki za potrebe analize poleg v strategiji določenih kazalnikov vključuje tudi širši nabor drugih razvojnih kazalnikov. Kjer obstajajo dostopni podatki, se kazalniki spremljajo in analizirajo ločeno po spolu, starostnih skupinah in regijah. RS je predstavila prvi prostovoljni nacionalni pregled uresničevanja Agende za trajnostni razvoj v okviru Političnega foruma na visoki ravni (HLPF) v New Yorku, 10.-19. 7. 2017): https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/uresnicevanje-agende-2030/. Drugi nacionalni prostovoljni pregled je predstavila 10. 7. 2020.
63. Postopoma naj poveča uradno razvojno pomoč za doseg mednarodnega cilja 0,7 % bruto nacionalnega dohodka. (Luksemburg)	Za države članice, ki so v EU vstopile po letu 2002, velja cilj "prizadevanja za postopno povečevanje uradne razvojne pomoči (URP) na 0,33% BND do leta 2030". Zavezo je potrdil tudi Državni zbor RS, ki je Vlado pozval k pripravi Akcijskega načrta o postopnem povečanju dežela BND za URP.
64. Poveča naj znesek humanitarne in razvojne pomoči	Glej informacijo k priporočilu št. 63.

skladno z BDP. (Turčija)	
65. Še naprej naj zagotavlja, da bo preambula Pariškega sporazuma udeležena v naslednjem nacionalno določenem prispevku leta 2020, v skladu z zavezami po Pariškem sporazumu. (Fidži)	RS kot članica EU nima svojega državnega oziroma nacionalnega določenega prispevka (NDC). Za RS kot članico Evropske unije velja tako kot v celotni EU skupni NDC, trenutno je določen najmanj – 40 % zmanjšanje emisij TGP. RS je bila, tudi v vlogi predsedujoče Svetu EU, zelo dejavna na zadnjem COP 26 v Glasgowu, kjer si je tudi na globalni ravni prizadevala za čim bolj ambiciozne podnebne cilje.
66. Zagotovi naj, da so ženske, otroci in invalidi dejavno vključeni v oblikovanje zakonodaje, politik in programov v zvezi s podnebnimi spremembami in zmanjševanjem tveganja nesreč. (Fidži)	Na področju otrokovih pravic je bil novembra 2020 sprejet nov Program za otroke 2020-2025, v katerem bo posebno poglavje posvečeno participaciji otrok na vseh ravneh družbe. S PO20-25 si država prizadeva dvigniti stopnjo blaginje otrok, zagotoviti vsem otrokom enake možnosti in pravice, okrepiti zaščito in varstvo ter izboljšati možnosti vključevanja in sodelovanja vseh otrok, ne glede na njihove osebne okoliščine. Invalidska zakonodaja v RS se posebej ne osredotoča na posamezne skupine znotraj invalidnosti temveč se pripravlja za vse oblike invalidnosti in podskupine. Invalidska zakonodaja se pripravlja resorsko na posameznih pristojnih ministrstvih glede na njihovo pristojnost. Invalidi so vključeni pri oblikovanju invalidskih politik skozi različne delovne skupine. V RS je sodelovanje javnosti v procesu priprave predpisov obvezno glede na resolucijo o normativni dejavnosti, ki določa, da naj sodelovanje javnosti pri pripravi predpisov traja praviloma od 30 do 60 dni; izjema so predlogi predpisov, pri katerih sodelovanje po naravi stvari ni mogoče (na primer: nujni postopki, državni proračun). Sodelovanje javnosti je omogočeno v fazi osnutka predpisa, ko je ta tudi posredovan v medresorsko usklajevanje. https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija.html
68. Sprejme naj potrebne ukrepe za bolj učinkovito obravnavo korupcije in nekaznovanosti v zvezi z njo ter boj proti njima, da bi zagotovila preglednost upravljanja v javni	Boj proti korupciji je tako ena izmed prioritet Vlade RS. Zaznavo, preiskavo in sojenje v zvezi s korupcijskimi kaznivimi dejanji izvajajo Policija, državno tožilstvo in sodišča. Za koordinacijo preprečevanja korupcije v javnem sektorju je bila leta 2004 ustanovljena Komisija za preprečevanje korupcije. Vlada RS je pripravila novelo Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije, ki jo je Državni zbor RS sprejel oktobra 2020 in je v veljavi od novembra 2020. Novela je določila bolj jasno razmejitev pristojnosti med Komisijo za preprečevanje korupcije na eni strani in policijo ter državnim tožilstvom na drugi, pri preiskovanju koruptivnih ravnanj; bolj podrobno je urejen postopek pred Komisijo za preprečevanje korupcije, tako da se ustavno skladno zagotavljajo postopkovne pravice oseb, ki se znajdejo v postopkih pred komisijo. Komisija je prav tako dobila nekatera nova orodja, ki ji bodo omogočala učinkovitejše delo (npr. možnost objave odločitev v prekrškovnih postopkih), s spremembo pa so se odpravile tudi nekatere administrativne obremenitve zavezancev (olajšano poročanje premoženjskega stanja, poenotenje ureditve omejitev in prepovedi sprejemanja daril za javne uslužbence in

upravi. (Bolivarska republika Venezuela)	funkcionarje). Novela je prav tako uredila ustrezno pravno podlago za delovanje aplikacije za prikaz porabe javnega denarja v RS (https://erar.si/), pri čemer podlaga omogoča vključitev novih virov podatkov v aplikacijo. Korupcijska kazniva dejanja so opredeljena v Kazenskem zakoniku (KZ-1), in sicer: 1. Kršitev proste odločitve volivcev (151. čl. KZ-1) 2. Sprejemanje podkupnine pri volitvah (157. čl. KZ-1) 3. Nedovoljeno sprejemanje daril (241. čl. KZ-1) 4. Nedovoljeno dajanje daril (242. čl. KZ-1) 5. Jemanje podkupnine (261. čl. KZ-1) 6. Dajanje podkupnine (262. čl. KZ-1) 7. Sprejemanje koristi za nezakonito posredovanje (263. čl. KZ-1) 8. Dajanje daril za nezakonito posredovanje (264. čl. KZ-1)
69. Okrepi naj nadzor nad slovenskimi podjetji, ki poslujejo v tujini, kar zadeva morebitne negativne vplive njihovih dejavnosti na uživanje človekovih pravic, zlasti na konfliktnih območjih, kar vključuje zasedena ozemlja, kjer obstaja povečano tveganje za kršitev človekovih pravic. (Palestina)	Ukrep se nanaša na področje skupne trgovinske politike, ki je v pristojnosti EU. Statistični podatki kažejo minimalno trgovinsko menjavo z omenjenimi območji.
70. Okrepi naj ukrepe za obravnavo nasilja v družini in spolnih zlorab, tudi z zagotavljanjem učinkovitega dostopa do podpornih služb, pravnih sredstev in sredstev zaščite za	Leta 2019 je Državni zbor RS sprejel novelo Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N), s katero je bila implementirana Direktiva EU št. 2012/29/EU o žrtvah in tako okrepljen položaj žrtev v kazenskih postopkih, vključno z informiranjem žrtev o pravicah, individualno oceno ter zagotavljanjem zaščitnih ukrepov žrtvam. Državni zbor RS je na 76. izredni seji (dne 4. 6. 2021) na predlog skupine poslancev sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 95/21), s katerim je model prisile v zvezi s kaznivimi dejanji po 170. do 172. členu Kazenskega zakonika nadomeščen z modelom afirmativnega soglasja. Poslanci so v zakonodajnem postopku upoštevali amandmaje, ki jih je za izboljšanje besedil takrat predvidenih novih inkriminacij v sodelovanju z nevladnimi organizacijami predlagala Vlada RS. Od leta 2019 je uveljavljena nova socialnovarstvena storitev podpora žrtvam kaznivih dejanj, dostopna žrtvam na vseh 63 enotah Centra za socialno delo (brezplačna in dostopna mreža podpore ne glede na to, ali je žrtev kaznivo dejanje prijavila ali ne), ki se izvaja v obliki usmerjenega pogovora in zajema strokovno podporo in strokovno svetovanje osebi, ki ji je bila s kaznivim dejanjem

ženske žrtve. (Filipini)	neposredno povzročena kakršnakoli škoda. Upravičenec do storitve podpore žrtvam kaznivih dejanj je lahko vsakdo, ki je žrtev kaznivega dejanja, storjenega v RS, ne glede na to, ali je kaznivo dejanje prijavil. Kadar je kaznivo dejanje storjeno izven ozemlja RS, je upravičenec oseba, ki ima v RS stalno ali začasno prebivališče. Ministrstvo za notranje zadeve aktivno sodeluje v delovnih skupinah za nadgradnjo zakonodaje za zaščito žrtev kaznivih dejanj (Novela ZPND, implementacija in izvrševanje Istanbulske konvencije, Zakon o kazenskem postopku). Z novelo Zakona o nalogah in pooblastilih policije so nadgradili izvajanje in izrekanje ukrepa prepovedi približevanja.
71. Uveljavi naj ukrepe za zagotavljanje varstva starejših pred nasiljem in vsemi oblikami grobega ravnanja v praksi ter za preiskavo tovrstnih primerov in pregon storilcev. (Uzbekistan)	Kazenski zakonik nasilna naklepna dejanja opredeljuje kot kazniva dejanja, npr. nekatera kazniva dejanja iz 15. poglavja, ki predstavljajo kazniva dejanja zoper življenje in telo, nasilje v družini (čl. 191 KZ-1), kršitev družinskih obveznosti (čl.193 KZ-1), nasilništvo (čl. 296 KZ-1). S področji prekrškov je urejeno v Zakonu o varstvu javnega reda in miru (6. člen ZJRM -1). Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2020-2025, v kateri so določeni cilji, strategije, dejavnosti in organi, pristojni za preprečevanje nasilja v družini in nad ženskami in njegovo zmanjševanje so kot posebej ranljiva skupina izpostavljeni tudi starejši. Temeljni cilji je povezati ukrepe različnih sektorjev ter na ravni prepoznavanja in preprečevanja zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja nad starejšimi.
72. Sprejme naj ukrepe za boj proti nasilju v družini ter za varstvo pravic ranljivih skupin, vključno z ženskami, otroci, invalidi in starejšimi. (Ruska federacija)	Glej informacijo k priporočilu št. 71. Nasilje v družini ali v kakšni drugi trajnejši življenjski skupnosti se smatra kot kaznivo dejanje po Kazenskem zakoniku (191. člen KZ-1). V aktualni politiki pregona državnega tožilstva RS, sprejeti leta 2017 s strani Generalnega državnega tožilca, je pregon kaznivih dejanj, katerih žrtve so ranljive osebe (zlasti mladoletniki, ženske, telesno ali umsko šibkejšje osebe, osebe v razmerju podrejenosti), opredeljen kot prednost. Postopki v teh primerih morajo biti hitri in zagotavljati celovito podporo žrtvam. S področji prekrškov je urejeno v 4. odstavku 6. člena ZJRM -1, v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije in Zakonu o kazenskem postopku, Zakonu o preprečevanju nasilja v družini, opredeljeni ukrepi za zavarovanje žrtev nasilja v družini, kot prioritete opredeljeno v Strategiji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete 2019-2023 (poglavje 6.2.)
73. Še naprej naj zmanjšuje sodne zaostanke z dodatnimi izboljšavami kadrovske in finančne virov sodišč. (Nemčija)	Sodni zaostanki v RS niso več sistemski problem. V letu 2020 se je število nerešenih zadev v primerjavi z letom 2019 povečalo za 5 odstotkov, v primerjavi z letom 2014 pa zmanjšalo za 38 odstotkov. Povečanje nerešenih zadev je posledica tudi posebnih razmer, v katerih je v letu 2020 in 2021 poslovalo slovensko sodstvo (epidemija COVID-19). Nastale razmere so povzročile določen upad storilnosti sodstva, a ne na vseh področjih v enaki meri. Pomemben je podatek, da so tudi področja, ki so kljub epidemiji ohranila pozitiven trend nadaljnjega zmanjševanja števila nerešenih zadev (npr. izvršilno področje, prekrški, postopki zaradi insolventnosti), število nerešenih zadev pa se je zaradi narave dela med epidemijo pomembno znižalo na višjih in Vrhovnem sodišču RS.

74. Poskrbi naj za pravico do sodnega varstva za vse osebe, ki jim je bila odvzeta prostost, tako da jim zagotovi brezplačno pravno pomoč odvetnika, da se udejanji pravica do obrambe in poštenega sojenja. (Kostarika)	Skladno s 4. členom Zakona o kazenskem postopku (ZKP) ima osumljenec pravico do zagovornika od odvzema prostosti dalje. Če si osumljenec, ki mu je vzeta prostost, glede na svoje premoženjske razmere ne more zagotoviti zagovornika sam, mu ga na njegovo zahtevo in stroške države postavi Policija, če je to v interesu pravičnosti. Po 203. členu ZKP mora preiskovalni sodnik tistega, ki mu je bila vzeta prostost, zaslišati najkasneje v 48 urah. Če si tisti, ki mu je vzeta prostost, ne vzame zagovornika v 24 urah, odkar je bil poučen o tej pravici, ali izjavi, da si ga ne bo vzel, mu ga postavi sodišče po uradni dolžnosti. Obdolženec mora nadalje imeti zagovornika ves čas, dokler traja zoper njega odrejeni pripor (drugi odstavek 70. člena ZKP), če si ga ne vzame sam, mu ga postavi sodišče po uradni dolžnosti.
75. Poskrbi naj, da je vsem osebam, ki jim je bila odvzeta prostost, dejansko zagotovljena pravica do odvetnika že vse od odvzema prostosti, po potrebi brezplačno. (Danska)	Glej informacije k priporočilu št. 74.
76. Izboljša naj življenjske razmere v zaporih in priporih v skladu z Mandelovimi pravili. (Angola)	RS si stalno prizadeva za napredek v izboljšanju življenjskih razmer v slovenskih zaporih. Odbor ministrov Sveta Evrope, ki nadzoruje izvrševanje sodb Evropskega sodišča za človekove pravice, je marca 2018 s sprejemom končne resolucije zaključil nadzor nad 16 sodbami, v katerih je bila s strani Evropskega sodišča ugotovljena kršitev Evropske konvencije o človekovih pravicah zaradi slabih razmer v ljubljanskem zaporu. Odbor ministrov je namreč ocenil, da je RS sprejela ustrezne ukrepe za odpravo kršitev. Nadalje je v Ljubljani v prihodnjih letih predvidena gradnja novega moškega zapora v Dobrunjah ter novogradnja in adaptacija obstoječega ženskega zapora na Igu.
78. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti trgovini z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, predvsem z učinkovitim pregonom storilcev. (Čile)	RS bo nadaljevala z aktivnostmi na področju preprečevanja trgovine z ljudmi in boja proti njej v skladu z Akcijskim načrtom za boj proti trgovini z ljudmi. Glede na navedeno bo Policija na lokalni, regionalni in državni ravni še naprej usmerjeno in učinkovito izvajala vse svoje pristojnosti pri odkrivanju in preiskovanju kaznivega dejanja trgovine z ljudmi in v sodelovanju z drugimi pristojnimi državnimi organi okrepila terenske dejavnosti z namenom identificiranja potencialnih žrtev trgovine z ljudmi. Poleg tega bodo organi odkrivanja in pregona povečali specializiranost preiskovalnih dejavnosti v boju proti trgovini z ljudmi s ciljem uspešnejšega pregona večjega števila storilcev tega kaznivega dejanja. Ob tem si bodo prizadevali zmanjšati sivo polje neodkritih primerov trgovine z ljudmi ter posledično izboljšati preiskano.

79. Okrepi naj prizadevanja za preprečevanje trgovine z ljudmi in izkoriščanja otrok ter za zaščito in podporo žrtvam. (Egipt)	RS bo nadaljevala s preventivnimi aktivnostmi v skladu z Akcijskim načrtom za boj proti trgovini z ljudmi, ki vključuje tudi ozaveščanje rizične ciljne skupine mladoletnikov. Poleg tega bo RS še naprej zagotavljala ustrezno zaščito in pomoč žrtvam trgovine z ljudmi v skladu z Zakonom o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi in Priročnikom o identifikaciji, pomoči in zaščiti žrtev trgovine z ljudmi, ki ga je sprejela Vlada RS maja 2016.
80. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti trgovini z ljudmi ter spoštuje pravice žrtev trgovine z ljudmi in pravice migrantov. (Nigerija)	Glej informacijo k priporočilu št. 79. Prosilci za mednarodno zaščito so vključeni v projekt za pomoč in zaščito žrtev trgovine z ljudmi (PATS). S tem se prosilce za mednarodno zaščito informira o pojavu trgovine z ljudmi, o preventivnih in zaščitnih ukrepih. Projekt se bo izvajal tudi v prihodnje. Prav tako na ravni Urada za oskrbo in integracijo migrantov deluje delovna skupina, ki je ustanovljena na podlagi sporazuma Standardni operativni postopki za preprečevanje nasilja po spolu in spolnega nasilja. Gre za operativne postopke, ki določajo pomoč in zaščito žrtev. Projekt se nadaljuje, deluje tudi delovna skupina.
81. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti trgovini z ljudmi ter okrepi mehanizme za spremljanje in zbiranje podatkov. (Tunizija)	Glej informacijo k priporočilu št. 79. Ta predvideva še naprej usklajeno zbiranje statističnih informacij pri organih odkrivanja in pregona, pa tudi pri preostalih resorjih, vključno z nevladnimi organizacijami, ki sodelujejo v postopkih prepoznavanja žrtev trgovanja.
82. Še naprej naj krepí svojo institucionalno strukturo za boj proti trgovini z ljudmi ter žrtvam trgovine z ljudmi zagotovi ustrezen dostop do zdravstvenega varstva, svetovanja in učinkovite zaščite. (Pakistan)	RS bo še naprej zagotavljala ustrezno zaščito in pomoč žrtvam trgovine z ljudmi v skladu z Zakonom o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi in Priročnikom o identifikaciji, pomoči in zaščiti žrtev trgovine z ljudmi, ki ga je sprejela Vlada RS maja 2016.
83. Poskrbi naj za preiskavo, pregon in kaznovanje vseh	Glej informacijo k priporočiloma št. 78 in 79.

primerov trgovine z ljudmi ter žrtvam tovrstnih kaznivih dejanj omogoči ustrezno zadoščenje. (Izrael)	
84. Okrepi naj prizadevanja v boju proti trgovini z ljudmi, zlasti z zagotavljanjem primerne podpore in virov za rehabilitacijo žrtev ter z okrepljenimi preiskavami in pregonom. (Bahami)	Glej informacijo k priporočilom št. 78,79, 82.
85. Nadaljuje naj prizadevanja za zaščito žrtev, odkrivanje in dosledni pregon ter preprečevanje trgovine z ljudmi za spolne namene in prisilno delo ter izrekanjem primernih kazni, tudi z ustrezno dolgimi zapornimi kaznimi za vse obsojene trgovce z ljudmi. (Združene države Amerike)	Ministrstvo za pravosodje glede predlaganih daljših zapornih kazni pojasnjuje, da je sistem kazenskih sankcij premišljen in temelji na tehtanju vrednot, zaščiteneh s kazenskim pravom. Daljše zaporne kazni za sankcioniranje kaznivega dejanja trgovine z ljudmi so urejene v Kazenskem zakoniku (113. člen KZ-1). Po prvem odstavku KZ-1, ki predstavlja temeljno obliko kaznivega dejanja, se storilec kaznuje z zaporom od enega do desetih let in denarno kaznijo. Če je dejanje storjeno proti mladoletni osebi ali pa s silo, grožnjo, preslepitvijo, ugrabitvijo ali zlorabo podrejenega ali odvisnega položaja ali z dajanjem ali prejemanjem plačil ali koristi, da se doseže soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo, ali z namenom prisiljevanja k nosečnosti ali umetni oploditvi, pa se storilec kaznuje z zaporom od treh do petnajstih let. Če je bilo dejanje storjeno v okviru hudodelske združbe ali če je bila z dejanjem pridobljena velika premoženjska korist, se kaznuje z zaporom od treh do petnajstih let in denarno kaznijo. Glej tudi informacijo k priporočiloma št. 79 in 82.
86. Zagotovi naj, da imajo žrtve trgovine z ljudmi na voljo ustrezno pomoč ne glede na to, ali med	Novela Zakona o socialnem varstvu (ZSV-I) je v 14.a členu določila, da je upravičenec do storitve podpore žrtvam kaznivih dejanj lahko vsakdo, ki je žrtev kaznivega dejanja, storjenega v RS, ne glede na to, ali je kaznivo dejanje prijavil. Priročnik o identifikaciji, pomoči in zaščiti žrtev trgovine z ljudmi, ki ga je sprejela Vlada RS maja 2016, v IV. poglavju (Nameščanje žrtev trgovine z ljudmi) določa, da ima žrtev pravico do pomoči in podpore takoj, ko se upravičeno domneva, da je morda žrtev

preiskavo in kazenskim postopkom sodelujejo z organi pregona. (Belorusija)	trgovine z ljudmi. Priročnik tudi določa, da pomoč in podpora nista pogojeni s pripravljenostjo žrtve, da sodeluje v predkazenskem ali kazenskem postopku. Žrtvi trgovine z ljudmi se poleg tega zagotavlja 30-dnevno obdobje okrevanja in razmisleka, da si opomore in se znebi vpliva trgovcev z ljudmi ter seznaniti o prostovoljnih oblikah nadaljnjega programa njene oskrbe in možnostih sodelovanja z državnimi organi. Žrtvam trgovine z ljudmi se, kot zelo ranljivi skupini, zagotavlja vsa razpoložljiva pomoč za družbeno in individualno rehabilitacijo in integracijo v družbo. Z ZSV-I je vzpostavljena nova socialnovarstvena storitev strokovne obravnave s strokovnim svetovanjem žrtvam kaznivih dejanj, ki zajema prepoznavanje stiske upravičenca, seznanjanje, usmerjanje in vodenje, da bi žrtvi omogočili ustrezno psihološko, socialno in finančno izboljšanje položaja, nastalega zaradi storjenega kaznivega dejanja, kar bo natančneje urejeno v dopolnjenem Pravilniku o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev.
87. Še naprej naj podpira družino kot osnovno in naravno enoto družbe. (Egipt)	Družina je opredeljena v Družinskem zakoniku kot življenjska skupnost otroka, ne glede na starost otroka, z obema ali enim od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice. Leta 2018 je bila sprejeta Resolucija o družinski politiki 2018-2028 z naslovom »Vsem družinam prijazna družba«. V njej so po področjih opredeljeni ukrepi za družbo, ki bo prijazna do vseh družin. Izvajala se bo z akcijskimi načrti. Na področju starševstva in družine se trenutno izvaja projekt Očka v akciji, podprt s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Glavni namen projekta je prispevek k ozaveščanju (bodočih) staršev, delodajalcev, strokovne in laične javnosti o pomenu aktivnega vključevanja moških v očetovstvo in enakomernejše porazdelitve starševske skrbi za otroka od rojstva dalje. Projekt traja 30 mesecev, in sicer od 1.3.2020 do 30. 8. 2022, izvaja pa se na več ravneh: med (bodočimi) starši, med delodajalci, med delavkami in delavci na področju zdravstva, babištva in socialnega dela ter splošno javnostjo.
88. Preuči naj možnost uvedbe politik in programov proti revščini, ki bi zagotavljali celovito varstvo in spodbujanje otrokovih pravic. (Gana)	Stopnja tveganja revščine je v RS ena najnižjih na svetu. Zmanjševanje revščine je prvi izmed ciljev aktualne Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2021 – 2030 (ReNPSV 2021- 2030) na področju socialnega varstva. Glej tudi informacijo k priporočilu št. 66.
89. Pospeši naj sprejemanje stanovanjske politike, ki bo med drugim obravnavala dostop do socialnih stanovanj za vse prebivalce brez diskriminacije ter obravnavala posebne potrebe invalidov in starejših na tem	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve načrtuje in zagotavlja mrežo bivalnih enot/stanovanjskih skupin, s podporo za posamezne ciljne skupine naših uporabnikov. Eden izmed načinov reševanja stanovanjske problematike socialno ogroženih ljudi je tudi priznavanje pravice do subvencije najemnine, ki je v RS ena izmed pravic iz javnih sredstev. Stanovanjska zakonodaja določa, da so do dodelitve neprofitnega najemnega stanovanja v lasti občin, države, javnih skladov ali neprofitnih stanovanjskih organizacij upravičeni vsi državljani, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje in merila. Pri tem imajo prednost prosilci v težjih socialnih razmerah in katerim stanovanjske razmere ne omogočajo primerne bivanja. Prednostne kategorije so mlade družine in mladi, invalidi in družine z invalidnim članom, družine z več otroki, družine z manjšim številom zaposlenih, prosilci z daljšo delovno dobo, ki so brez stanovanja. Že v obstoječi ureditvi so vsi najemniki, ki so socialno šibkejši (postavljeni so dohodkovni in premoženjski kriteriji), ne glede na to ali zasedajo javno ali tržno najemno stanovanje, upravičeni do subvencije k najemnini.

področju. (Bolivarska republika Venezuela)	Pripravlja se stanovanjska reforma, katere cilj je bistveno pospešiti pridobivanje stanovanj v javni lasti. Ta bodo tudi v bodoče namenjena skupinam prebivalstva, ki si sami z lastnimi sredstvi ne morejo pridobiti ustreznih stanovanj, še naprej bo posebna pozornost namenjena prebivalcem v težjih socialnih razmerah ter zagotoviti lažjo dostopnost do stanovanj mladim, starejšim in drugim ranljivejšim skupinam prebivalstva.
90. Utrjuje naj dosežke pri izboljšanju dostopa do zdravstvenega varstva za vse in učinkovito izvaja Resolucijo o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028. (Etiopija)	Na podlagi Resolucije o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 se na primarni zdravstveni ravni vzpostavlja mreža centrov za duševno zdravje. V letu 2019 se je vzpostavilo prvih 10 centrov za duševno zdravje odraslih in 10 centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov. V letu 2021 so bile odobrene nadaljnje širitve centrov za duševno zdravje na primarni zdravstveni ravni, zlasti za otroke in mladostnike, za katere se je število centrov za duševno zdravje več kot podvojilo, dodatno so se povečale tudi posteljne zmogljivosti in širitve storitev za duševno zdravje na sekundarni in terciarni zdravstveni ravni. Za otroke in starejše so se vzpostavile dodatne sub specialistične, psihiatrične storitve na sekundarni in terciarni ravni.
91. Pospeši naj prizadevanja za izboljšanje dostopa do storitev zdravstvenega varstva. (Gruzija)	Stalna naloga v okviru Ministrstva za zdravje.
92. Nadaljuje naj prizadevanja v zvezi s pravico do zdravstvenega varstva ter zagotovi enakopraven dostop do kakovostnih zdravstvenih storitev za vse osebe, tudi na podeželju, invalide in starejše. (Palestina)	Stalna naloga v okviru Ministrstva za zdravje.
93. Zagotovi naj razpoložljivost in dostopnost paliativne oskrbe za	Stalna naloga v okviru Ministrstva za zdravje.

vse starejše. (Malezija)	
94. Uredi naj dodeljevanje sredstev za izobraževanje, da odpravi razlike med regijami pri dostopu do izobraževanja. (Alžirija)	Priporočilo se izvaja. RS izvaja ukrepe, s katerimi na podlagi Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike približujemo vzhodno in zahodno kohezijsko regijo tako, da je delež financiranja projektov v vzgoji in izobraževanju v vzhodni kohezijski regiji 53%, in 47% v zahodni kohezijski regiji. V RS je sistem vzgoje in izobraževanja organiziran kot javna služba. Z izvajanjem javno veljavnih programov jo uresničujejo javni in zasebni zavodi ter zasebniki s koncesijo. Z zakonom je omogočeno tudi ustanavljanje zasebnih izobraževalnih institucij, ki izvajajo lastne programe s pravico javnosti. Tako je omogočena tudi izbira izobraževanja v skladu s svetovnim nazorom. Sistem financiranja predšolske vzgoje, osnovnega, srednjega in višjega izobraževanja v RS je predpisan z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ki določa vire sredstev po namenih, obveznosti in odgovornosti, pogoje financiranja in nadzor. Med viri financiranja so javna sredstva, sredstva ustanovitelja, prispevki gospodarskih združenj in zbornic, neposredni prispevki delodajalcev za izvajanje praktičnega pouka, prispevki in šolnine učencev, vajencev, dijakov, študentov in odraslih, plačila staršev za programe vrtca, sredstva od prodaje storitev in izdelkov, ter donacije, prispevki sponzorjev in drugi viri. Obseg financiranja je v vrtcih in osnovnih šolah določen preko normativov dejavnosti in spremljanja dejanskih stroškov, v srednjem, višjem in visokem šolstvu pa je določen z integralnim financiranjem. Porabo javnih sredstev v vzgoji in izobraževanju nadzoruje Računsko sodišče RS. Izdatki za predšolsko vzgojo in izobraževanje kot delež BDP kažejo obseg financiranja te ravni izobraževanja glede na splošno blaginjo v državi. V RS ti izdatki predstavljajo nekoliko višji delež BDP kot v državah Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) v povprečju. Izobraževanje na osnovnošolski in srednješolski ravni praviloma še vedno poteka v okoljih s splošno podobno organizacijo, kurikulumom, načini poučevanja in vodenjem. Skupne značilnosti izvajanja izobraževanja posledično vodijo do podobnega obsega izdatkov na udeleženca. Januarja 2021 je Državni zbor RS sprejel novelo Zakona o vrtcih, s katerim se odpravlja nekatere pomanjkljivosti dosedanje ureditve, ki so se pokazale v praksi. Z namenom povečanja deleža vključenosti predšolskih otrok v vrtce, novela zakona predvideva ponovno uvedbo brezplačnega vrtca za drugega otroka iz družine, ki je v vrtcu hkrati s starejšim bratom ali sestro. Pravica do brezplačnega vrtca se širi še na družine z vsaj tremi otroki, saj bo lahko tretji (in vsak nadaljnji) otrok v družini do tega upravičen ne glede na to, ali je še kdo od njegovih sorojencev v vrtcu. Spremenjeni zakon dograjuje institut varuha predšolskih otrok na domu in razmejuje med dejavnostjo predšolske vzgoje in dejavnostjo varstva otrok ter drugimi storitvami, ki so namenjene predšolskim otrokom, vendar njihov osnovni namen ni varstvo predšolskih otrok, kot so animacije, organiziranje rojstnodnevnih zabav in podobno. Z vzpostavitvijo romskih izobraževalnih inkubatorjev, kasneje preimenovanih v večnamenske centre, je ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport romskim otrokom – predvsem v dolenski regiji – prvič bolj približal šolski sistem. Ker so se dejavnosti teh centrov odvijale v romskih naseljih, so se izvajalci tako povezali tudi z romskimi starši. Več o projektu Skupaj za znanje: http://www.skupajzaznanje.si/
95. Zagotovi naj enak dostop do kakovostnega izobraževanja za vse. (Malezija)	Glej informacijo k priporočilu št. 94. V letu 2017 je Državni zbor RS sprejel novelo Zakona o vrtcih. Novela zakona med drugim predpisuje ukrep za povečanje deleža vključenih otrok v vrtce v letu pred obveznim vstopom v osnovno šolo (brezplačno obiskovanje krajših programov), več fleksibilnosti pri zagotavljanju javne mreže vrtcev oziroma programov, možnost ustanovitve javnega vrtca pri gospodarski družbi, v okviru katere

	poskrbijo za predšolsko vzgojo otrok zaposlenih, možnost ustanovitve javnega vrtca pri visokošolskem zavodu, ki izvaja študijski program predšolske vzgoje. Maja 2019 je bila objavljena novela Pravilnika o upravljanju učbeniških skladov, ki je vzpostavil pravno podlago za zagotavljanje brezplačnih učnih gradiv ne le učencem 1. razreda, ampak tudi učencem 2. razreda osnovne šole s šolskim letom 2019/20.
96. Nadaljuje naj ukrepe za izboljšanje enakega dostopa do kakovostnega izobraževanja za vse ter naslovi razlike med regijami pri dostopu do izobraževanja. (Nepal)	Glej informacijo k priporočiloma št. 94 in 95. Skladno z Ustavo RS je osnovnošolsko izobraževanje obvezno in se financira iz javnih sredstev. Pogoje za opravljanje osnovnošolske dejavnosti ter način upravljanja in financiranja šol ureja Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Otroci, učenci in dijaki imajo pravico do optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, raso, etnično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost ter omogočanje razvoja in do doseganja čim višje ravni ustvarjalnosti. (2. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport izvaja številne ukrepe, s katerimi lajša bremena staršev, tako s subvencioniranjem šolske prehrane kot na drugih področjih, kot so brezplačna izposoja učbenikov, razvoj e-gradiv, sofinanciranje šole v naravi, subvencioniranje bivanja dijakov in študentov v dijaških in študentskih domovih ter šolskih prevozov na področju osnovne šole in prilagojenih prevozov za težje ali težko gibalno ovirane. Na predšolskem področju imajo otroci znižano plačilo vrtca glede na dohodkovni razred, v katerega je družina uvrščena. Otroci, ki prihajajo iz družin, v katerih povprečni mesečni dohodek na osebo, ugotovljen v odločbi o otroškem dodatku, ne presega 18% neto povprečne plače v RS, so v celoti oproščeni plačila vrtca. Otroci, ki prihajajo iz socialno neprivilegiranih okolij, imajo prednost pri vstopu v vrtec. V oddelkih, kjer so vključeni tudi otroci Romov, veljajo ugodnejši normativi, kar pomeni manjše število otrok na zaposlenega strokovnega delavca. Poleg tega namenjamo tudi dodatna sredstva za stroške materiala in storitev ter dodatna sredstva za izobraževanje strokovnih delavcev na tem področju. Pomembno je tudi subvencioniranje plačila za vrtec za starše, ki imajo hkrati vključena v vrtec dva ali več otrok.
97. Oblikuje naj ukrepe in politike za zagotavljanje kakovostnega vključujočega izobraževanja na vseh ravneh. (Izrael)	Glej informacijo k priporočilom št. 94, 95, 96. V skladu z 10. členom Zakona o osnovni šoli imajo otroci, ki so tuji državljani oziroma osebe brez državljanstva in prebivajo v RS, pravico do obveznega osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani RS. V skladu z 48. členom tega zakona imajo starši pravico vpisati otroka v osnovno šolo v šolskem okolišu, v katerem otrok stalno oziroma začasno prebiva. Na podlagi navedenega pravnega režima se vsem šoloobveznim otrokom zagotavlja možnost vključitve v osnovnošolski sistem, kar zahteva Konvencija o otrokovih pravicah. Šoloobvezni otroci se pri nas všolajo tudi v primeru, ko si družina bivalni status šole ureja in formalno (še) nima urejenega stalnega oziroma začasnega prebivališča, saj to narekuje načelo največje koristi otroka. V tem primeru se otroke všola v šolo, kjer se s starši dejansko nahajajo. Tujci se lahko v slovenske srednje šole vpisujejo pod enakimi pogoji kot slovenski državljani. Po veljavni šolski zakonodaji, ki določa pogoje, pod katerimi se izobraževanje financira iz javnih sredstev (davkoplačevalskega vira), so do brezplačnega izobraževanja upravičeni državljani RS, ki imajo status učenca, dijaka oziroma študenta, vpisanega v javno veljavne vzgojno-izobraževalne programe oziroma študijske programe za pridobitev javno veljavne izobrazbe, kot je to opredeljeno v področnih zakonih za vsako raven oziroma vrsto izobraževanja. Pod enakimi pogoji se lahko izobražujejo tudi osebe slovenske narodnosti, ki nimajo slovenskega državljanstva (slovenskega rodu do tretjega kolena v ravni vrsti), državljani držav članic EU in državljani držav, s katerimi ima RS sklenjeno bilateralno mednarodno pogodbo, ki zagotavlja pravico do izobraževanja državljanov ene države pogodbenice v drugi državi pogodbenici (načelo reciprocitete).

	Po enakimi pogoji se lahko izobražujejo tudi osebe, ki nimajo slovenskega državljanstva po Zakonu o mednarodni zaščiti. Ta zakon je v pristojnosti Ministrstva za notranje zadeve. Julija 2021 je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport sprejelo Pravilnik o spremembah pravilnika o dodatni strokovni in fizični pomoči za otroke s posebnimi potrebami. Sprememba pravilnika je povezana z uskladitvijo le-tega z Zakonom o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami (ZOPOPP). Iz pravilnika so črtane vse določbe, povezano z usmerjanjem predšolskih otrok, saj se le-teh po ZOPOPP ne usmerja več. Novembra 2020 je ministrica za izobraževanje, znanost in šport sprejela Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o organiziranju, delovanju in financiranju oddelkov vrtcev, ki izvajajo krajše programe in so financirani iz državnega proračuna, s katerim se na podlagi evalvacije uvajanja brezplačnega krajšega programa predšolske vzgoje za vse otroke, ki eno leto pred izpolnitvijo pogoja za vstop v osnovno šolo še niso vključeni v vrtec, odpravlja ovire, ki so v določeni meri onemogočale organiziranje teh programov. Decembra 2020 je Državni zbor RS sprejel Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami ter motnjami v vzgoji in izobraževanju. Le-ta na novo sistemsko ureja delovanje vzgojnih zavodov, ki bodo odslej delovali kot strokovni centri na štirih geografskih območjih in bodo sami ali v sodelovanju z drugimi strokovnimi centri nudili celostno pomoč otrokom in mladostnikom s čustvenimi in vedenjskimi težavami. Zakon ponuja več možnosti za fleksibilne oblike pomoči, zagotavlja potrebno sodelovanje posameznih resorjev in ne nazadnje vpeljuje mehanizme za boljšo zaščito pravic in varnost otrok oziroma mladostnikov in strokovnih delavcev. Glavni cilj zakona je vzpostaviti enotno sistemsko rešitev celostne obravnave otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih, ki so vpeti v delo različnih resorjev, in omogočiti oblikovanje strokovnih centrov, ki bodo lahko ponujali tudi preventivne dejavnosti otrokom v vrtcih in šolah; to bo prispevalo k čimprejšnji pomoči in s tem morebiti kasnejšim namestitvam. Z namenom dostopa do izobraževanja nadaljujemo z informacijsko komunikacijsko opremljenostjo šol (IKT). Za IKT opremo je namenjenih cca 75 MIO EUR: preko kohezije v obdobju (2016 – 2020), preko sredstev namenjenih za COVID-19, IKT za VIZ (pomlad 2020), REACT EU, Načrt za obnovo in okrevanje (2021-2026), Evropska kohezijska politika (2021 – 2027.) Za razvoj in pridobitev digitalnih kompetenc – (uporaba IKT v izobraževanju) pa je namenjenih cca 90 MIO EUR: preko Evropske kohezijske politike (2013-2021), Evropske kohezijske politike (2021 – 2027), Načrt za obnovo in okrevanje (2021-2026).
98. Okrepi naj prizadevanja za uvedbo celovitih programov izobraževanja o človekovih pravicah za uslužbenice organov pregona na temo pravic migrantov in beguncev. (Grčija)	Vsebine so vključene v programe usposabljanja mejnih policistov in študentov Višje policijske šole. Višješolski študijski program »policist« se od leta 2013 izvaja v višješolskem strokovnem izobraževanju (6. stopnja), po vsebini programa omogoča poglobitev strokovnega znanja in usposobljenosti policistov za opravljanje policijskih nalog, med drugim tudi na področju varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin v policijskih postopkih. Varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin v policijskih postopkih je tudi obvezna vsebina usposabljanj in izpopolnjevanj, ki se jih policisti periodično udeležujejo.
99. Prizadeva naj si za nadaljnji napredek pri izvajanju strategij za doseganje	RS si bo prizadevala za nadaljnji napredek pri izvajanju strategij za doseganje enakosti spolov na vseh področjih ekonomskega, političnega in družbenega življenja, vključno z zaposlovanjem in enakim plačilom. V javni obravnavi je Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških do 2030, v kateri so določeni cilji, strategije, dejavnosti in organi, pristojni za zagotavljanje in spodbujanje enakosti spolov. Novi nacionalni program bo vseboval ukrepe za zagotavljanje enake ekonomske neodvisnosti, odpravljanje vseh oblik nasilja nad ženskami in dekleti, spodbujanje in

enakosti spolov na vseh področjih ekonomskega, političnega in družbenega življenja, vključno z zaposlovanjem in enakim plačilom. (Kuba)	zagotavljanje uravnotežene zastopanosti spolov, odpravljanje spolnih stereotipov in boj proti seksizmu, odpravljanje neenakosti glede zdravja žensk in moških ter ukrepe za vključevanje enakosti spolov in krepitev vloge žensk v zunanji politiki in mednarodnem okolju.
100. Okrepi naj ukrepe za povečanje stopnje zaposlenosti žensk in njihove zastopanosti v upravnih strukturah. (Mjanmar)	Število žensk na vodilnih mestih v podjetjih se počasi povečuje. Da bi odpravili diskriminacijo žensk in odpravili vrzeli v sodelovanju žensk in moških na trgu dela, Vlada RS redno spremlja položaj in vlogo žensk v javnih strukturah; ukrepi vključujejo prepoznavanje ovir pri doseganju enakosti spolov in razvoj odzivov za njihovo premagovanje.
101. Okrepi naj ukrepe za preprečevanje nasilja nad ženskami, tudi nasilja v družini in spolnih zlorab, in boj proti njim, tako da žrtvam zagotovi dostop do učinkovitih pravnih sredstev in zaščite. (Ruanda)	Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2020-2025 določa cilje, strategije, dejavnosti in organe, pristojne za preprečevanje nasilja v družini in nad ženskami in njegovo zmanjševanje. Temeljni cilji je povezati ukrepe različnih sektorjev ter na ravni prepoznavanja in preprečevanja zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami. V dvoletnih akcijskih načrtih k Resoluciji je več ukrepov specifično usmerjenih prav na pomoč in ustrezno strokovno obravnavo žrtv spolnih zlorab (tako žensk kot otrok) ter dejavnostim ozaveščanja o spolnem nasilju. Vključeni bodo tudi ukrepi za izvajanje določb Istanbulske konvencije. V delu okrepljenih ukrepov na področju spolnih zlorab glej informacijo k priporočilu št. 106. Glede zaščitnih ukrepov za žrtve so bile leta 2019 sprejete spremembe v kazenskem postopku (ZKP – N), ki krepijo zaščito žrtv kaznivih dejanj. Glej informacijo k priporočilu št. 70.
102. Izboljša naj ozaveščanje javnosti ter okrepi pregon v boju proti nasilju na podlagi spola. (Bahami)	Eden od ciljev Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2020-2025 je doseči ničelno stopnjo tolerance do nasilja v družini in nad ženskami. Za dvoletne akcijske načrte k resoluciji so predvidene sistematične, kontinuirane in ciljno usmerjene dejavnosti in projekti informiranja in ozaveščanja širše javnosti o problematiki nasilja nad ženskami in otroci ter preventivnih programov in ukrepov. Področje prekrškov je urejeno v 20. členu ZJRM-1.
103. Dopolni naj zakonodajo z vključitvijo vseh	Glej informacijo k priporočilu št. 101.

oblik nasilja nad ženskami, okrepi ukrepe za preprečevanje spolnih zlorab in boj proti njim ter zagotovi dostop do učinkovite zaščite. (Španija)	
104. Nadaljuje naj prizadevanja za boj proti nasilju nad ženskami z uskladitvijo notranje zakonodaje z mednarodnimi standardi, zlasti z Istanbulsko konvencijo Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima. (Francija)	Glej informacijo k priporočiloma št. 70, 101. Omenjena konvencija je ratificirana in notranja zakonodaja je bila ustrezno prilagojena pred ratifikacijo. RS je pripravila 1. nacionalno poročilo o izvajanju določil Istanbulske konvencije in ga uspešno zagovarjala pred nadzornim odborom GREVIO. Prav tako si bo v prihodnje prizadevala upoštevati njegova priporočila v največji možni meri.
105. Okrepi naj ukrepe za preprečevanje in omejevanje vseh oblik nasilja nad ženskami, vključno z nasiljem v družini, med drugim z zagotavljanjem učinkovitih pravnih sredstev žrtvam. (Malezija)	Glej informacijo k priporočiloma št. 70 in 101.

106. Spremeni naj pravno opredelitev posilstva v kazenskem zakoniku, da bo temeljila na odsotnosti privolitve, ter jo tako uskladi z mednarodnim pravom človekovih pravic in standardi. (Islandija)	Glej informacijo k priporočiloma št. 70 in 101.
107. Spremeni naj pravno opredelitev posilstva v kazenskem zakoniku, da bo temeljila na odsotnosti privolitve, ne na sili ali prisili, ter jo tako uskladi z mednarodnimi standardi, kot je Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Istanbulska konvencija). (Mehika)	Glej informacijo k priporočilom št. 70, 104 in 106.
108. Okrepi naj kakovostne dostopne javne storitve spolnega in reproduktivnega	Glej informacijo k priporočilu št. 99. Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015 – 2020 vsebuje ukrep povečanja dostopnosti do ginekologov in ginekologinj na primarni ravni, s posebno občutljivostjo do mladostnic in zapostavljenih skupin žensk.

zdravja za ženske iz ranljivih skupin. (Peru)	
109. Spodbuja naj nenasilne oblike discipliniranja in izvaja informacijske kampanje za ozaveščanje o škodljivih posledicah telesnega kaznovanja otrok. (Alžirija)	Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) izrecno in celovito prepoveduje vse oblike nasilja v družini, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) pa telesno kaznovanje in vsakršne druge oblike nasilja in diskriminacijo v vseh vzgojno-izobraževalnih zavodih. Eden od ciljev Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2020-2025 je doseči ničelno stopnjo tolerance do nasilja v družini in nad otroci. Za dvoletne akcijske načrte k resoluciji so predvidene tudi ciljno usmerjene dejavnosti in projekti informiranja o problematiki nasilja nad otroci in med vrstniškega nasilja.
110. Oblikuje in izvaja naj nacionalno strategijo za zaščito otrok žrtev izkoriščanja in spolne zlorabe, da bi prepoznavala, preprečevala in podpirala otroke, ki so žrtve različnih oblik izkoriščanja in zlorabe. (Francija)	Področje je urejeno v Strategiji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete 2019-2023. Marca 2021 je bil sprejet Zakon o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v hiši za otroke, ki v slovenski pravni red uvaja obravnavo otrok žrtev spolne zlorabe in drugih kaznivih dejanj po modelu Barnahus. Zakon bo začel veljati 1. 5. 2022. V času do uporabe zakona bo ustanovljen poseben javni zavod Hiša za otroke, sprejeta bo uredba o sodelovanju med organi pri obravnavi otrok, urejeni bodo prostori za izvedbo forenzičnih intervjujev z otroki, zagotovljena bodo usposabljanja za izvajalce forenzičnih intervjujev in psihosocialne pomoči.
111. Oblikuje in izvaja naj nacionalno strategijo za zaščito otrok pred spolnim izkoriščanjem in zlorabo. (Islandija)	Glej informacijo k priporočilu št. 101. V skladu z Lanzarotsko konvencijo in Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje je Ministrstvo za pravosodje aktivno pristopilo k vpeljavi modela Barnahus v Sloveniji. Model Barnahus je vodilni evropski multidisciplinarni in medinstitucionalni (MDMI) odziv na spolne zlorabe otrok in združuje vse pomembne storitve pod eno streho, kar preprečuje vnovično viktimizacijo otrok, in vsem otrokom nudi usklajen in učinkovit odziv. V ta namen so bile sprejete Nacionalne smernice za hišo za otroke v RS in nato še Zakon o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v hiši za otroke, ki je model Barnahus celovito implementiral v slovenski pravni red.
112. Oblikuje in udejanja naj dodatne politike za zaščito otrok, s čimer bo	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve za romske otroke v okviru vseh večnamenskih romskih centrov se izvajajo tudi aktivnosti, prednostno namenjene romskim otrokom. Aktivnosti so namenjene spodbujanju njihove integracije v širše družbeno okolje, spodbujanju njihovega obiskovanja osnovne šole oz. vrtca. Ob tem se v večnamenskih romskih centrih izvajajo tudi aktivnosti, namenjene romskim družinam oz. staršem, na katerih se starše seznajajo s pomenom vzgoje, vključevanja otrok v predšolsko vzgojo ter šolo, kot tudi o pomenu zdravega načina življenja (zdrave prehrane) ter pomenu obiskovanja sistematskih zdravstvenih pregledov

zagotovila, da bodo otroci migranti, romski otroci in drugi ogroženi otroci imeli prost dostop do izobraževanja, zdravstvenega varstva, dostojnega bivališča in primerne prehrane, ter za boj proti revščini in socialni izključenosti otrok. (Urugvaj)	za zdravje in razvoj otroka. V letu 2020 so večnamenski centri nadaljevali z izvajanjem aktivnosti spodbujanja vključevanja romskih otrok ter njihovih staršev v izobraževalne procese, do katerih imajo romski otroci kot tudi ostali otroci dostop brez omejitev. Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. Skladno z določbami Zakona o mednarodni zaščiti so otroci prosilci za mednarodno zaščito in otroci z mednarodno zaščito na področju dostopa do izobraževanja in zdravstvenega varstva izenačeni s slovenskimi državljani, njihovim potrebam so prilagojeni tudi materialni pogoji sprejema (nastanitev, prehrana). Priporočilo se izvaja v okviru Ministrstva za zdravje.
113. Pregleda naj notranjo zakonodajo, politike in programe ter jih uskladi z določbami Konvencije o pravicah invalidov. (Španija)	RS posebno pozornost namenja zagotavljanju enakopravnega uživanja vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin invalidov, kar je že zapisano v Ustavi RS. Pravica do posebnega varstva invalidov je posebna človekova pravica, pravica pozitivnega statusa, s katero se je država zavezala, da bo vodila aktivno invalidsko politiko in zato v njenem okviru sprejela različne ukrepe s ciljem izboljšati položaj invalidov v družbi. Zato je pravica invalidov do posebnega varstva zbir različnih pravic invalidov s področja starševskega varstva in družinskih prejemkov, vzgoje in izobraževanja, zaposlovanja, zdravja, invalidskega zavarovanja, socialnega varstva, kulture, športa in rekreacije, davčnih in drugih olajšav oziroma oprostitev, informacijske in komunikacijske tehnologije, dostopnosti grajenega okolja in informacij in vseh drugi področij, ki invalidom omogočajo dostojno in enakovredno življenje. RS sprejema že tretji Akcijski program za invalide 2022 – 2026. Poleg Konvencije o pravicah invalidov smo pri pripravi programa upoštevali temeljne dokumente Združenih narodov in dokumente Evropske unije: Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030, Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov in Svetovni akcijski program za invalide, Direktivo Sveta 2000/78/ES o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu in tudi Evropsko strategijo o invalidnosti za obdobje 2010–2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir (COM(2010) 636 konč.), Evropsko strategijo o invalidnosti za obdobje 2021–2030, Resolucijo Evropskega parlamenta o izvajanju evropske strategije o invalidnosti (2017/2127(INI) in (2018/C 356/17)) in Direktivo (EU) 2019/882 o zahtevah glede dostopnosti za proizvode in storitve, Direktivo (EU) 2018/1808 o spremembi Direktive 2010/13/EU o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev (Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) glede na spreminjajoče se tržne razmere ter Direktivo (EU) 2016/2102 o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij organov javnega sektorja. Za namen uresničevanja Konvencije o pravicah invalidov pa izvaja tudi vrsto mednarodnih projektov.
114. Naredi naj nadaljnje korake za sprejetje področne zakonodaje in politik v zvezi z varstvom pravic	Invalidska zakonodaja v RS se posebej ne osredotoča na posamezne skupine znotraj invalidnosti, temveč se pripravlja za vse oblike invalidnosti in podskupine. Invalidska zakonodaja se pripravlja resorsko na posameznih pristojnih ministrstvih glede na njihovo pristojnost.

žensk in deklic invalidk. (Bolgarija)	
115. Preuči naj možnost uvedbe podrobnejših določb o vključujočem izobraževanju invalidnih otrok v obstoječo zakonodajo in politike. (Bolgarija)	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport priporočilo že izvaja skladno s področno zakonodajo. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2. člen) med cilji predpisuje tudi zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etnično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost. Ministrstvo izvaja tudi dodatne, pozitivne ukrepe skozi projektni in sistemski pristop. V Katalogu nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev je poseben sklop namenjen področju vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. Februarja 2021 je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pričelo večletni proces prenove vzgojnih in izobraževalnih programov. S sklepom je Zavodu Republike Slovenije za šolstvo (ZRSS) naročilo pripravo izhodišč za posodobitev izobraževalnih programov. (Več o procesu v podpoglavju Posodobitev osnovnošolskega izobraževanja). Vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami temelji na ciljih in načelih, določenih v zakonih za posamezno področje vzgoje in izobraževanja, in na naslednjih ciljih in načelih: • zagotavljanje največje koristi otroka, • celovitost in kompleksnost vzgoje in izobraževanja, • enakih možnosti s hkratnim upoštevanjem različnih potreb otrok, • vključevanja staršev, posvojiteljev, rejnikov in skrbnikov v postopek usmerjanja in oblike pomoči, • individualiziranega pristopa, • interdisciplinarnosti, • ohranjanja ravnotežja med različnimi področji otrokovega telesnega in duševnega razvoja, • čim prejšnje usmeritve v ustrezen program vzgoje in izobraževanja, • takojšnje in kontinuirane podpore in strokovne pomoči v programih vzgoje in izobraževanja, • vertikalne prehodnosti in povezanosti programov, • organizacije vzgoje in izobraževanja čim bližje kraju bivanja, • zagotavljanja ustreznih pogojev, ki omogočajo optimalen razvoj posameznega otroka.
116. Zagotovi naj enak dostop do kakovostnega izobraževanja za vse invalidne učence brez diskriminacije. (Katar)	Glej informacijo k priporočilom št. 19, 28, 32 in 115. Pri vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami kot temeljno vrednoto RS postavlja posameznega otroka in mladostnika ter njegov razvoj. Otroku in mladostniku, ki to potrebuje, prilagajamo organizacijo in oblike vzgojno izobraževalnega dela, dodatne oblike pomoči pa vsakemu otroku in mladostniku posebej zagotavljamo z odločbo o usmeritvi, pri čemer upoštevamo tudi njegove posebnosti. Gluhi in naglušni učenci in dijaki se v RS izobražujejo v izobraževalnih programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo v rednih šolah ali pa v prilagojenih izobraževalnih programih za gluhe in naglušne, ki jih izvajajo zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami. Gluhi in naglušni učenci in dijaki so v skladu z zakonom, ki ureja usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, opredeljeni kot otroci s posebnimi potrebami. O tem, kateri izobraževalni program je za vsakega posameznega otroka najbolj ustrezen in katere vrste pomoči potrebuje, presoja komisija za usmerjanje pri Zavodu RS za šolstvo. Pomoč tolmača v rednih šolah je urejena od šolskega leta 2014/2015. Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je obravnaval predlog o umestitvi slovenskega znakovnega jezika v prilagojene programe za gluhe in naglušne otroke ter v programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo v vrtcu, osnovni in srednji šoli, ki ga je pripravila delovna skupina na Zavodu RS za šolstvo. Več v Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami.

117. Sprejme naj celovito strategijo za preprečevanje vseh oblik nasilja, zlorab in grobega ravnanja do invalidov, zlasti žensk, otrok in starejših. (Ekvador)	V Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2020-2025 žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami z različnimi osebnimi okoliščinami namenja posebno pozornost v več ukrepih (npr. zgostitev mreže določenih socialnovarstvenih programov in okrepitev nekaterih namestitvenih kapacitet tudi za žrtve nasilja s posebnimi osebnimi okoliščinami, nudenje specializirane podpore konkretnim ciljnim skupinam z različnimi osebnimi okoliščinami ipd.). Posebni ukrepi bodo natančneje opredeljeni v dvoletnih akcijskih načrtih, cilj pa je, da bi bilo več namestitvenih kapacitet za žrtve nasilja v družini po Sloveniji prilagojenih invalidom. Opravljena bo tudi analiza, kateri novi programi pomoči žrtvam nasilja v družini in nad ženskami bi bili še potrebni. Prekrški z elementi nasilja so opredeljeni v 6. členu ZJRM-1, če pa je prisotna osebna okoliščina nasilja, pa je kot kvalificirana oblika opredeljeno v 20. členu ZJRM in se storilec kaznuje strožje. V Resoluciji za preprečevanje in zatiranje kriminalitete je področje nasilja kot prioriteta opredeljena v poglavju 6.2.
121. Še naprej naj krepí prizadevanja za spodbujanje in varstvo pravic manjšin na povezan, celovit in vključujoč način, zlasti z izboljšanjem njihovega dostopa do bistvenih javnih storitev, kot so stanovanjska politika, izobraževanje in neoporečna pitna voda ter komunalna ureditev. (Tajska)	V RS je vzpostavljen dober sistem varstva pravic manjšin, ukrepi za uresničevanje njihovih pravic ter za izboljšanje položaja pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti pa so poleg zakonodajnega okvira vključeni v celovite nacionalne načrte. Tako je Vlada RS dne 18. 8. 2021 sprejela Načrt ukrepov Vlade RS o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v RS med 2021–2025 in decembra 2021 pa je sprejela tudi Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2021–2030. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi urada upošteva. RS je sprejela Resolucijo o nacionalnem stanovanjskem programu za obdobje 2015-2025, ki opredeljuje dolgoročne cilje, ki jih je javnost sprejela s širšo stopnjo konsenza: uravnotežena ponudba primernih stanovanj, lažja dostopnost do stanovanj, kakovostna in funkcionalna stanovanja ter večja stanovanjska mobilnost prebivalstva. Posebno pozornost resolucija namenja reševanju stanovanjskega vprašanja mladih, starejših in ranljivejših skupin prebivalcev. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve si s koordinacijo politik direktorats v njegovi sestavi prizadeva za čim boljšo usklajenost ukrepov in politik, ki se izvajajo v okviru njegovih vsebinskih pristojnosti in so namenjene izboljšanju socialno-ekonomskega položaja manjšin.
122. Zagotovi naj ustrezno zastopanje manjšinskih etničnih skupin v voljenih organih, da bodo sodelovale pri upravljanju. (Nepal)	RS meni, da so manjšinske etnične skupnosti (to so italijanska in madžarska narodna skupnost ter romska skupnost v RS) v voljenih organih ustrezno zastopane in da je veljavna ureditev manjšinskega varstva prej omenjenih treh skupnosti v RS ustrezna ter da je s tega vidika priporočilo že uresničeno. RS si preko Ministrstva za kulturo prizadeva za konstruktiven dialog s predstavniki novih narodnih skupnosti. Leta 2011 je Državni zbor RS potrdil Deklaracijo RS o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije v RS (v nadaljevanju: Deklaracija), v kateri je navedeno pričakovanje, da bo Vlada RS na podlagi stališč, ki jih izraža ta deklaracija in v okviru svojih pristojnosti zagotovila stalno skrb za ustvarjanje možnosti ohranjanja in razvoja identitete pripadnikov narodov Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov.

	Na podlagi določb Deklaracije je bil leta 2013 prvič ustanovljen Svet Vlade RS za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije v RS kot posvetovalno telo Vlade RS za obravnavanje vprašanj zahtev in predlogov pripadnikov obravnavanih narodnih skupnosti ter sprejemanje stališč do predlogov odločitev vlade in ministrstev, ki se nanašajo na tematike teh narodnih skupnosti. Sestava sveta je glede predstavnikov vseh naštetih narodnih skupnosti uravnotežena, saj so le-ti v svetu enakopravno zastopani in v njem sodelujejo s po enim predstavnikom, kar pripomore k usklajenemu delovanju za urejanje omenjenih vprašanj. Poudariti velja dejstvo, da je aktivno sodelovanje sveta Vladi RS omogočalo hitrejši in boljši dialog v smeri zagotovitve, ohranjanja in spodbujanja identitete pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije v vseh oblikah.
123. Podvoji naj prizadevanja za enakopraven dostop manjšin do osnovnih storitev za njihovo vključevanje v družbo in udeležanje njihovih človekovih pravic v celoti. (Filipini)	Urad Vlade RS za narodnosti bo nadaljeval s prizadevanji za vključevanje italijanske in madžarske narodne ter romske skupnosti v družbo z ukrepi, ki jih izvaja že sedaj. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Glej tudi informacijo k priporočilu št. 28, 32, 35, 94, 95, 96, 97 in 121. Priporočilo je v pristojnosti Ministrstva za zdravje kot stalna naloga. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve redno izvaja ukrepe za uspešno vključevanje ranljivih skupin (med katere sodijo tudi Romi) v širšo družbo ter njihovo socialno in ekonomsko opolnomočenje. Pripadnikom in pripadnicam romske skupnosti so zagotovljeni posebni socialnovarstveni programi, ki krepijo njihove možnosti vključevanje v širšo družbo ter uveljavljanje svojih človekovih pravic. V letu 2020 se izvajajo posebni programi socialne aktivacije, namenjeni opolnomočenju in približevanju trgom dela romskih žensk.
124. Slovenski znakovni jezik naj zapiše v ustavo. (Avstrija)	Dne 27. 5. 2021 je Državni zbor RS z 78 glasovi za in brez glasu proti sprejel ustavni zakon, po katerem bo Ustava RS dopolnjena s pravico do uporabe in razvoja slovenskega znakovnega jezika. Določa pa tudi, da svobodno uporabo in razvoj jezika gluhoslepih ureja zakon. S tem so uporabnikom slovenskega znakovnega jezika (gluhi, naglušni, gluhoslepi in osebe s polževimi vsadki, katerim je slovenski znakovni jezik materin, avtohton), zagotoviti ustavnopravne podlage za ustrezne ukrepe, s katerimi jim bo dejansko omogočeno polno uveljavljanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih določa tudi Konvencija o pravicah invalidov. Ustava RS določa v 62.a členu (znakovni jezik in jezik gluhoslepih), da sta svobodna uporaba in razvoj slovenskega znakovnega jezika zagotovljena. Na območjih občin, kjer sta uradna jezika tudi italijanščina ali madžarščina, je zagotovljena svobodna uporaba italijanskega in madžarskega znakovnega jezika. Uporabo teh jezikov in položaj njihovih uporabnikov ureja zakon. Svobodno uporabo in razvoj jezika gluhoslepih ureja zakon.
125. Začne naj strukturiran dialog z nemško govorečo etnično skupino, vključno s krovno organizacijo "Zveza kulturnih društev nemško govoreče narodne skupnosti", kot priporoča tudi	Z namenom poglobljanja in okrepitve dialoga z nemško govorečo etnično skupino v RS je Ministrstvo za kulturo s sklepom z dne 22. 9. 2020 ustanovilo »Delovno skupino za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine v RS«, katere namen je obravnava odprtih vprašanj, ki se nanašajo na delovna področja sodelujočih ministrstev. Delovno skupino vodi minister za kulturo. V njej so poleg predstavnikov Ministrstva za kulturo, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Ministrstva za zunanje zadeve, zastopani tudi predstavniki obeh krovnih organizacij nemško govoreče etnične skupine v RS (Zveza kulturnih društev nemško govoreče narodne skupnosti v Sloveniji ter Zveze kočevskih organizacij). 10. 3. 2021 je bila izvedena prva (ustanovitvena) seja delovne skupine, v okviru katere so predstavniki omenjenih resorjev predstavili aktualne aktivnosti in možnosti, ki so namenjene pripadnikom nemško govoreče etnične skupine. Predstavniki organizacij pripadnikov nemško govoreče etnične skupine pa so predstavili svoje delovanje in se dogovorili o nadaljnjem delu skupine. 6. 12. 2021 je bila izvedena 2. seja, na kateri je bilo obravnavanih deset vsebinskih točk dnevnega reda po predlogu predstavnikov obeh krovnih organizacij nemško govoreče etnične skupine v RS.

Svet Evrope. (Avstrija)	
126. Dodatna sredstva naj nameni za ohranjanje kulture in jezika nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji, kot je bilo že predlagano. (Avstrija)	Ministrstvo za kulturo na podlagi Sporazuma med Vlado RS in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti izvaja letni Javni razpis za izbor kulturnih projektov programa, namenjenega pripadnikom nemško govoreče etnične skupine v RS. Cilji javnega razpisa so ohranjanje, razvoj in promocija zgodovinske jezikovne in kulturne raznolikosti ter kulturne identitete pripadnikov nemško govoreče etnične skupine v RS. Projekti pokrivajo vsa področja kulture in izhajajo iz potreb nemško govoreče skupine v RS. Ministrstvo za kulturo je v letu 2020 povišalo višino razpoložljivih sredstev na javnem razpisu za 45% (10.000 EUR) in so v letu 2021 ostala na isti višini, v letu 2022 pa bodo razpisana sredstva povišana še za 87% (za 27.892 EUR) glede na leto 2021, tako bodo razpisana sredstva v višini 60.000 EUR. Projekti so namenjeni nemško govoreči etnični skupini ki se lahko prijavijo ali na posebni razpis Ministrstva za kulturo ali pa na javni razpis Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti (vendar se ne dovoljuje dvojnega financiranja).
128. Nadaljuje naj prizadevanja za spodbujanje vključujočega okolja za etnične manjšine in za zagotovitev njihovega celovitega dostopa do javnih storitev, tudi z učinkovitim izvajanjem, spremljanjem in evalvacijo Nacionalnega programa ukrepov za Rome 2017–2021. (Republika Koreja)	Naloga je opredeljena kot stalna v okviru Ministrstva za zdravje in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Pred kratkim sprejet (dne 28.12.2021) Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome 2021–2030 (NPUR 2021–2030) kot prejšnji (NPUR 2017 – 2021) uresničujejo pristojna ministrstva in vladni urad za narodnosti ter drugi deležniki. Vlada RS o uresničevanju programa redno, enkrat letno poroča Državnemu zboru RS, evalvacija njegovega izvajanja pa poteka preko različnih mehanizmov: novembra 2018 je Mirovni inštitut opravil evalvacijo o uresničevanju programa v prvem letu njegovega izvajanja. Objavljena je na spletni strani https://www.gov.si teme/romska-skupnost/ . V letu 2019 je Urad Vlade RS za narodnosti naročil raziskavo z naslovom Ovire za dostojno življenje prebivalcev romskih naselij na območjih, opredeljenih v Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020, ki je bila zaključena 30. 6. 2021. Uresničevanje programa na svojih sestankih redno spremlja tudi vladna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov ministrstev in vladnih služb, predstavnikov občin, kjer živijo Romi, in predstavnikov Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Nazadnje pa je bila poglobljena ocena izvajanja NPUR 2017–2021 izvedena tudi v okviru projekta Nacionalna platforma za Rome, in sicer v obliki več deležniških dogodkov, na katerih je razprava potekala o obstoječih ukrepih, ugotovljeni so bili izzivi ter opredeljeni predlogi za njihovo izboljšanje. Na podlagi teh ugotovitev so bila pripravljena izhodišča za pripravo novega nacionalnega programa ukrepov za obdobje 2021–2030. RS bo nadaljevala s svojimi prizadevanji za izboljšanje položaja romske skupnosti in povečanje njihove vključenosti v družbi.
129. Še več pozornosti naj namenja vprašanju etničnih manjšin, vključno z Romi. (Ruska federacija)	Glej informacijo k priporočiloma št. 121 in 128. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve se v okviru rednih delovnih nalog in področij dela posebej osredotoča na delo s pripadnicami in pripadniki romske skupnosti s ciljem njihove boljše integracije, opolnomočenja in učinkovitega vključevanja na trge dela. Ministrstvo za kulturo je v sodelovanju s pristojnimi resorji pripravilo Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025, v kateri so strokovne smernice za jezikovno-politične odločitve in ukrepi za naslednje petletno obdobje. Temeljna značilnost

	tega strateškega dokumenta je njegova jezikovno-politična celovitost: v središču pozornosti je slovenščina kot materni jezik večine prebivalcev RS, vendar se obravnavajo in upoštevajo še drugi prisotni jeziki, torej tudi manjšinski. Poleg slovenščine je resolucija sprejela ukrepe na področju italijanščine, madžarščine, romščine ter jezikov drugih jezikovnih skupnosti in priseljencev. Izvajanje ukrepov in doseganje ciljev iz resolucije bo spremljala Medresorska delovna skupina za spremljanje izvajanja jezikovne politike RS in vsako leto pripravila letno poročilo. Ministrstvo za kulturo preko vsakoletnega javnega razpisa sofinancira kulturne projekte na področju romske skupnosti. Cilji javnega razpisa so ohranjanje, promocija in razvoj kulture, jezika in identitete romske skupnosti, spodbujanje kakovostne kulturne ustvarjalnosti pripadnikov romske skupnosti ter višja raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic. Ministrstvo za kulturo za vse zainteresirane prijavitelje izvaja tudi delavnice za pomoč pri prijavi na javni razpis. Ministrstvo za kulturo preko rednega letnega javnega razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev sofinancira tudi oddaje o romski kulturi, jeziku in identiteti, ki jih na svojo pobudo prijavijo zasebne nevladne organizacije in prispevajo k osveščanju prebivalstva o obstoju romske skupnosti in njihove kulturne raznolikosti. V letih 2017 do 2020 je bil na podlagi tega razpisa med drugim finančno podprt projekt »Most sožitja« na Radiu Romic, ki vsebuje prispevke, katerih namen je odprava predsodkov proti Romom ter predstavljanje romske problematike, življenja, navad in kulture. Oddaje potekajo v slovenskem jeziku, deloma pa tudi v romščini. Zakon o Radioteleviziji Slovenija določa, da mora RTV Slovenija v svojih programih podpirati širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v RS, in njihovih predstavnikih in spodbujati kulturo javnega dialoga ter omogočati širok prostor za javne razprave o problemih v družbi. RTV Slovenija enkrat tedensko izdaja radijsko oddajo »Naše poti – Amare droma« in dvotedensko televizijsko oddajo »So vakeres? – Kaj govoriš?«. Obe oddaji pripravljajo Romi. RTV Slovenija je namenila posebno pozornost tudi novinarskemu usposabljanju Romov. V letu 2015 so govorno usposabljali štiri Rominje. Ena Rominja je redno zaposlena na Radiu Slovenija in pripravlja radijsko oddajo za romsko skupnost, tri Rominje pa pogodbeno sodelujejo z TV Slovenija, kjer pripravljajo televizijsko oddajo za romsko skupnost.
130. Obravnava naj nadaljnjo diskriminacijo pripadnikov družbeno marginalizirane romske skupnosti v nekaterih delih države, zlasti glede na njihove nenehne težave pri pridobivanju ustreznih stanovanj in komunalnih storitev, z nadaljnjim izvajanjem	Ministrstvo za okolje in prostor pojasnjuje, da se je junija 2018 začela uporabljati nova prostorska in gradbena zakonodaja. Gre za tri nove zakone, katerih namen je uveljaviti boljše prostorsko načrtovanje in celovito umeščanje, poleg tega pa olajšati legalizacijo stanovanjskih objektov, ki so bili zgrajeni brez ustreznih dovoljenj. Rešitve so usmerjene predvsem na dve skupini objektov, in sicer tiste daljšega obstoja (20 let ali več) in nekatere posebne primere nezakonitih objektov, pri katerih je pri presojanju treba upoštevati posebne okoliščine (tudi socialne). Z možnostmi legalizacije bodo tako obravnavani tudi problemi legalizacije objektov v naseljih, kjer se nahajajo posebne družbene skupine, kot je na primer romska skupnost. Doslej je bilo veliko storjenega za izboljšanje bivanjskih razmer Romov, zlasti glede dostopa do pitne vode in sanitarij. Kot je pokazalo zadnje poročilo Medresorske delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov, je v letu 2017 v Sloveniji v 83 romskih naseljih živelo 6.631 prebivalcev, vsem pa je bil omogočen dostop do pitne vode. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome 2017–2021 (NPUR 2017-2021) so uresničevala pristojna ministrstva in vladni urad za narodnosti ter drugi deležniki. V veljavi je že NPUR 2021-2030. Vlada RS o uresničevanju programa redno, enkrat letno poroča Državnemu zboru RS, evalvacija njegovega izvajanja pa poteka preko različnih mehanizmov, v katere so vključeni tako predstavniki romske skupnosti kot tudi občin, kjer živijo Romi. NPUR 2021-2030 vključuje vrsto ukrepov za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti na vseh ključnih področjih družbenega življenja. RS bo nadaljevala s svojimi prizadevanji za izboljšanje položaja romske skupnosti in povečanje njihove vključenosti v družbi.

Nacionalnega programa ukrepov za Rome 2017–2021. (Združene države Amerike)	
131. Sprejme in v celoti naj udejanji zakonodajo za izboljšanje zdajšnjega položaja romske manjšine. (Gana)	Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Ustava RS določa, da se položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, določijo z zakonom. Ustavna določba se uresničuje z Zakonom o romski skupnosti v RS, ki je temeljni zakon, in z drugimi zakoni z določbami, ki se nanašajo na romsko skupnost. Namen zakonodajalca leta 2007, ko je bil sprejet Zakon o romski skupnosti v RS, je bil, da se romski skupnosti kot manjšinski skupnosti v RS podelijo posebne pravice, ki ji bodo omogočale ohranjanje in razvijanje kulture, jezika in etničnih posebnosti ter sodelovanje tako na lokalni kot državni ravni. Veljavna zakonodaja se uresničuje. Upoštevajoč posebni položaj romske skupnosti v RS, zlasti pa tudi slabši socialnoekonomski položaj njenih pripadnikov, se za področja izobraževanja, zaposlovanja, bivanjskih razmer, zdravstvenega in socialnega varstva ter boja proti predsodkom in stereotipom sprejmejo potrebni posebni ukrepi. Ukrepe v obliki celovitega dokumenta sprejme vlada, predlagajo pa jih pristojna ministrstva in vladne službe, vsak za svoje delovno področje. Obveznost sprejetja vladnega programa ukrepov je določena tudi v Zakonu o romski skupnosti v RS iz leta 2007.
133. Sprejme naj nadaljnje ukrepe za spoštovanje pravic Romov in jih zaščiti pred predsodki, diskriminacijo in socialno izključenostjo, tudi z učinkovitim izvajanjem Nacionalnega programa ukrepov za Rome. (Brazilija)	Naloga je opredeljena kot stalna v okviru Ministrstva za zdravje in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Glej informacije k priporočilom št. 95, 96, 97, 131 in 142. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi urada upošteva. Trenutno velja NPUR 2021–2030, njegovi nameni, cilji in ukrepi sledijo tistim iz predhodnega NPUR 2017–2021. Z njegovim izvajanjem želimo doseči osem strateških ciljev, ki segajo na vsa ključna področja družbenega življenja pripadnikov romske skupnosti in zasledujejo temeljni cilj: izboljšanje njihovega položaja ob hkratnem povečanju njihove socialne vključenosti v družbo: 1. izboljšati izobrazbeno strukturo Romov in udeležbo romskih otrok v programih predšolske vzgoje in šoloobveznih romskih otrok v rednem izobraževanju ter povečati vključenost mladih in odraslih v nadaljevanje izobraževalnega procesa v skladu z načelom vseživljenjskega učenja; 2. povečati zaposlenost in zmanjšati brezposelnost Romov s poudarkom na zaposlitveni aktivaciji dolgotrajno brezposelnih in odpravljanju ovir pri (ponovnem) vstopu na trg dela; 3. za preprečevanje in odpravljanje izključenosti Romov, še posebej žensk, otrok in mladih, spodbujati razne programe socialnega varstva, in sicer informacijske, svetovalne programe, delo na terenu, dnevne centre, programe pomoči in samopomoči, ter krepiti seznanjenost Romov o tovrstnih programih; 4. izboljšati storitve zdravstvenega varstva in jih približati Romom ter povečati njihovo ozaveščenost o vprašanjih v zvezi z zdravjem in zdravstvenim varstvom, s poudarkom na zdravju žensk in otrok; 5. izboljšati bivanjske razmere Romov, pospešiti ureditev naselij, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo, v skladu z nacionalnimi zakonskimi zahtevami zagotoviti dostop do javnih dobrin, kot sta dostopa do vode in električne energije, in

	spodbujati odpravo dejanskega prostorskega ločevanja, ki je rezultat zgodovinskega naseljevanja Romov in dolgoletne izključenosti iz družbenega življenja; 6. spodbujati ohranjanje in razvoj kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti ter si prizadevati za ohranjanje in razvoj (različnih oblik) romskega jezika kot manjšinskega jezika; 7. povečati ozaveščenost pripadnikov romske skupnosti in večinskega prebivalstva o pozitivnih učinkih vključevanja Romov v družbo, o bogastvu, ki ga romske kulture prinašajo v slovensko družbo, in o pomenu nediskriminacije ter okrepiti boj proti protiromski retoriki, sovražnemu govoru ter stereotipom in predsodkom; 8. krepiti dialog in sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, ter vzpostaviti aktivno partnerstvo med lokalno in državno ravno ter romsko skupnostjo. Vlada RS o uresničevanju programa redno, enkrat letno poroča Državnemu zboru RS, evalvacija njegovega izvajanja pa poteka preko različnih mehanizmov, v katere so vključeni tako predstavniki romske skupnosti kot tudi občin, kjer živijo Romi. RS bo nadaljevala svoja prizadevanja za izboljšanje položaja romske skupnosti in povečanje njene vključenosti v družbo.
134. Preoblikuje naj Nacionalni program ukrepov za Rome, tako da bo določal jasne prednostne naloge in roke za izvedbo ukrepov, zlasti glede dostopa do osnovnih storitev, s čimer bo zagotovljeno celovito vključevanje romskih skupnosti. (Kanada)	Glej informacije k priporočiloma št. 131 in 133.
135. Okrepi naj Nacionalni program ukrepov za Rome z opredelitvijo konkretnih ciljev za spodbujanje enake, zakonite in poštene obravnave manjšin, v skladu z 10. in 16. ciljem trajnostnega razvoja. (Nizozemska)	Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Glej informacije k priporočiloma št. 131 in 133.

136. Izvede naj neodvisno evalvacijo v skladu z Nacionalnim programom ukrepov za Rome za obdobje 2017–2021. (Španija)	Glej informacije k priporočilu št. 128.
137. Izboljša naj življenjske pogoje romskega prebivalstva, tudi z zagotavljanjem boljšega dostopa do osnovne komunalne ureditve in storitev ter izboljšanjem učnih izidov romskih učencev na vseh stopnjah. (Avstralija)	Ministrstvo za okolje in prostor pojasnjuje, da predpisi na področju zagotavljanja osnovnih komunalnih storitev (oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda) v RS veljajo za vse prebivalce enako in jih ne razlikujejo glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnosti ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine. Vsem prebivalcem je zagotovljen dostop do osnovnih komunalnih storitev pod enakimi pogoji. Doslej je bilo v RS veliko storjenega za izboljšanje bivanjskih razmer Romov, zlasti glede dostopa do pitne vode in sanitarij. Kot je pokazalo zadnje poročilo Medresorske delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov, je v letu 2017 v Sloveniji v 83 romskih naseljih živelo 6.631 prebivalcev, vsem pa je bil omogočen dostop do pitne vode. 5.398 prebivalcev (81,4 %) se je oskrbovalo iz javnega vodovoda (v celotnem prebivalstvu Slovenije je ta delež 88,6 %), 1.201 pa iz drugih virov (lastna oskrba s pitno vodo, cisterne, zbiralniki, javne pipe). Na javno kanalizacijo je bilo priključenih 32,2 % Romov (v celotni RS je bilo na javno kanalizacijo priključenih 62 % prebivalcev). Menimo, da morajo k reševanju te problematike svoj delež prispevati tudi Romi sami. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pojasnjuje, da se za romske otroke v okviru vseh večnamenskih romskih centrov izvajajo tudi aktivnosti, prednostno namenjene romskim otrokom. Aktivnosti so namenjene spodbujanju njihove integracije v širše družbeno okolje, spodbujanju njihovega obiskovanja osnovne šole oz. vrtca. Ob tem se v večnamenskih romskih centrih izvajajo tudi aktivnosti, namenjene romskim družinam oz. staršem, na katerih se starše seznanja s pomenom vzgoje, vključevanja otrok v predšolsko vzgojo ter šolo, kot tudi o pomenu zdravega načina življenja (zdrave prehrane) ter pomenu obiskovanja sistematskih zdravstvenih pregledov za zdravje in razvoj otroka. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti RS uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Glej tudi informacijo k priporočiloma št. 131 in 133.
138. Širi naj zavedanje, da anticiganizem vodi v socialno izključenost Romov in Sintov in okrepi prizadevanja za izboljšanje njihovih življenjskih razmer, denimo s sprejemanjem ukrepov za	Glej informacijo k priporočilu št. 137. Urad Vlade RS za narodnosti se zavzema za širjenje zavedanja o anticiganizmu, in sicer preko ukrepov naslavljanja diskriminacije v veljavnem NPUR 2021–2030. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Ministrstvo za znanost in infrastrukturo pojasnjuje, da pogoji za priključitev objektov na javno omrežje za distribucijo električne energije veljajo v RS za vse prebivalce enako in jih ne razlikujejo glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnosti ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine. Izvajalci gospodarske javne službe operaterja distribucijskega omrežja obravnavajo vse vloge za priključitev na omrežje pod enakimi pogoji.

zagotavljanje njihovega dostopa do pitne vode, kanalizacije in elektrike. (Avstrija)	
139. Okrepi naj ukrepe za zagotovitev pitne vode in sanitarij romskemu prebivalstvu, ki živi v neformalnih naseljih. (Čile)	Glej informacijo k priporočilu št. 137.
140. Nadaljuje naj prizadevanja za izboljšanje življenjskih razmer Romov in zlasti zagotovi pravico do pitne vode za vse, kakor določa Ustava RS. (Nemčija)	Pravica do pitne vode se že sedaj in se bo tudi v prihodnje zagotavljala vsem državljanom oziroma prebivalcem pod enakimi pogoji.
141. Še bolj naj izboljša življenjske razmere romskega prebivalstva in bolje uveljavi njihovo pravico do izobraževanja. (Kitajska)	Glej informacijo k priporočilom št. 19, 28 in 137.
142. Sprejme naj učinkovite ukrepe in predvidi zadostna sredstva za vključevanje romskih otrok v vrtce, odpravo ločevanja v šolah in zmanjšanje	Glej informacijo k priporočilom št. 19 in 28. Preprečevanje zgodnjega opuščanja izobraževanja je v neposredni povezavi s ciljema omogočiti pridobitev poklica vsemu prebivalstvu (ZOFVI, Ur. l. 16/2007, 2. člen) in na mednarodno primerljivi ravni posredovati »znanje, spretnosti in poklicne zmožnosti, ki so potrebne za opravljanje poklica in za nadaljnje izobraževanje« (ZPSI, Ur. l. 79/2006, 2. člen), hkrati pa tudi v sozvočju z Evropskimi prizadevanji za stalno rast kakovosti izobraževanja (ET 2020). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport v sodelovanju z javnimi zavodi, Zavodom RS za šolstvo (ZRSS) ter Centrom RS za poklicno izobraževanje (CPI) izvaja različne ukrepe za zmanjševanje osipa, med drugim tudi: razvojni tim učiteljev treh srednjih strokovnih šol v okviru razvojne naloge "Formativno spremljanje v podporo vsakemu dijaku in razvoju vključujoče šole" razmišlja,

šolskega osipa. (Kostarika)	kako naj z vključevanjem načel/korakov formativnega spremljanja spodbuja dijake k dvigu učne uspešnosti in preprečuje zgodnje opuščanje šolanja; izvaja se projekt »Tell your Story« oziroma zgodbarjenje, katerega namen je raziskati področje zgodnjega osipa v šolah preko digitalnega pripovedovanja zgodb in digitalnih shem; od leta 2007 ministrstvo z javnimi zavodi sistematično razvija in izvaja ukrepe za zmanjševanje zgodnjega izobraževanja: Priročnik dobrih praks za preprečevanje osipa, Ostani v šoli!, v okviru Erasmus+ projekta CroCooS razvit ter preizkušen celovit pristop za zgodnje opozarjanje in preprečevanje šolskega osipa na 5-ih šolah. Smernice za razvoj pristopa in orodja v slovenskem jeziku so dostopna na spletni strani projekta. Na podlagi izkušenj iz projekta je nastal program usposabljanja (Katis) "Vsak dijak šteje!" ali oblikovanje sistema preprečevanja zgodnjega opuščanja šolanja, ki je bil prvič izveden v š. l. 2018/2019; v sodelovanju ZRSŠ ter CPI je nastala analiza Centralne evidence udeležencev VIZ z vidika njene uporabnosti za spremljanje ZOIU. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je v zvezi z izvajanjem izobraževanja na daljavo posebno skrb namenilo preprečevanju nastajanja večjih razlik med učenci pri osvajanju znanja v tem času in posebno skrb ranljivim skupinam. Posebej je izpostavljena pomoč romskim otrokom in njihovim staršem, učencem in dijakom priseljencem ter učencem in dijakom z učnimi težavami in posebnimi potrebami. Skupaj z Zavodom RS za šolstvo (v nadaljevanju ZRSŠ) je ministrstvo svetovalo, da naj bo podpora učencem, ki potrebujejo pomoč iz različnih razlogov, usmerjena v individualni pristop učiteljev - izvajalcev dodatne strokovne pomoči, spremljevalcev, romskih pomočnikov, ki z različnimi pristopi glede na individualne potrebe učencev pomembno pripomorejo k napredku učencev. Že takoj ob prehodu izobraževanja v šolah v izobraževanje na daljavo je ZRSŠ 25. 3. 2020 izdal Strokovna navodila za ravnateljice in ravnatelje osnovnih šol o izvajanju izobraževanja na daljavo v izrednih razmerah, 27. 3. 2020 pa Strokovna navodila za ravnateljice in ravnatelje v programih gimnazij, srednjega strokovnega, srednjega poklicnega in nižjega poklicnega izobraževanja. Nanašali so se na načrtovanje, organizacijo in izvedbo aktivnosti izobraževanja na daljavo. ZRSŠ je ravnateljice in ravnatelje pozval, naj iz navodil izberejo in postopno vpeljejo tisto, kar je glede na značilnosti njihove šole smiselno in potrebno za čim bolj kakovostno izpeljavo izobraževanja na daljavo. Priporočeno je bilo, da šole aktivnosti usmerijo predvsem v preverjanje znanja ter zagotavljanje vključitve vseh učencev v izobraževanje na daljavo s poudarkom na ranljivih skupinah učencev (učenci Romi, učenci priseljenci) in učencev z učnimi težavami. ZRSŠ je v navodilih priporočil, naj šole za učence, dijake, ki so lahko v družinah v izjemnih stiskah, organizirajo svetovalne storitve na daljavo, za učence, dijake z učnimi težavami pa tudi učno pomoč po dogovoru. Zanje naj individualizirajo navodila ter jih prilagodijo specifičnim potrebam učenca in dijaka.
143. Nadaljuje naj prizadevanja za vključevanje Romov, migrantov in drugih manjšin, predvsem za njihov dostop do izobraževanja, zdravstvene oskrbe, zaposlitve in stanovanj, ter zagotovi njihovo vključevanje v politično in	Na področju vključevanja Romov v širšo družbo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve na področju socialnih zadev vsako leto sofinancira različne socialnovarstvene programe namenjene Romom. Hkrati izvaja večletni projekt vzpostavitve in delovanja večnamenskih romskih centrov, v okviru katerega se zagotavlja izvajanje delavnic in nudenje vsebin, namenjenih socialni aktivaciji, družbeni integraciji, opolnomočenju in približevanju trgov dela Romov, živečih v RS. V okviru letos objavljenega javnega razpisa za sofinanciranje projektov socialne aktivacije je en poseben sklop namenjen dvigu socialnih in delovnih kompetenc priseljenkam iz drugih kulturnih območij/migrantkam. Glej tudi informacije k priporočilom št. 19, 28, 32, 97 in 130. Priporočilo je stalna naloga Ministrstva za zdravje. Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Glej tudi informacije k priporočilom št. 121, 131 in 133.

družbeno življenje. (Kuba)	
144. Sprejme naj dokončen zakonodajni okvir in politiko za preprečevanje neutemeljenega izгона delavcev migrantov. (Azerbajdžan)	Pogoji za izgon tujcev iz države so določeni v Kazenskem zakoniku, Zakonu o prekrških in Zakon o tujcih. Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. Vsak izgon/odstranitev tujca, skladno z določili Zakona o tujcih, temelji na ustreznem upravnem aktu, zoper katerega je možno uveljavljati pravna sredstva. Zakon o tujcih med drugim omogoča, da žrtev nezakonitega zaposlovanja pridobi dovoljenje za začasno prebivanje, če je pripravljena sodelovati kot priča v kazenskem postopku ali če je zoper delodajalca vložila tožbo za uveljavljanje pravic iz delovnega razmerja in je njena prisotnost na ozemlju RS pomembna za sodni postopek. V nadaljevanju pa se lahko žrtvi nezakonitega zaposlovanja izda tudi nadaljnje dovoljenje za začasno prebivanje iz drugega namena prebivanja, če so izpolnjeni pogoji za izdajo tega dovoljenja.
145. Zagotovi naj, da so migranti, ženske, otroci in invalidi dejavno vključeni v pripravo in izvajanje vladne strategije o migracijah. (Fidži)	Strategijo Vlade RS na področju migracij je Vlada RS sprejela julija 2019. Posamezne ukrepe, navedene v strategiji, izvajajo resorji, pristojni za določeno področje. Vlada RS je sprejela strategijo na področju migracij, ki v IV. stebru govori o integraciji. V tem delu so izpostavljene tudi ranljive kategorije oseb. Za novo perspektivo Sklada za azil, migracije in vključevanje so predlagani programi na temo ranljivosti.
146. Zaščiti naj pravice novih prišlekov in vseh priseljencev v skladu s svojimi mednarodnimi obveznostmi in zavezami. (Tajska)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS spoštuje temeljne pravice in svoboščine v skladu s svojimi mednarodnimi obveznostmi in zavezami.
148. Še naprej naj izvaja nacionalno strategijo na področju migracij, zlasti prizadevanja za usklajevanje dela pristojnih služb v primeru porasta migracijskega toka. (Ruska federacija)	Poleg nacionalne strategije o migracijah, usklajevanje in koordinacijo dela pristojnih služb v času povečanih migracijskih tokov opredeljujejo tudi kontingenčni načrti. Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS bo še naprej izvajala nacionalno strategijo na področju migracij, zlasti prizadevanja za usklajevanje dela pristojnih služb v primeru porasta migracijskega toka. Glej tudi informacijo k priporočilu št. 145.

150. Okrepi naj programe izobraževanja o človekovih pravicah migrantov in beguncev za uradnike, ki se ukvarjajo z migracijami, varnostne sile, vojsko, tožilce in sodnike, s posebnim poudarkom na načelu nevračanja. (Mehika)	Slovenska vojska v svoje programe izobraževanja vnaša tudi vsebine iz spoštovanja človekovih pravic, predvsem pred delovanjem na določeni mednarodni misiji in pri drugih nalogah, kjer pripadniki Slovenske vojske prihajajo v stik (predvsem) s civilnim prebivalstvom. Določene programe izobraževanja za pripadnike Slovenske vojske se prilagaja glede na aktualne situacije, zato bomo stremeli k temu, da se v programe izobraževanja in usposabljanja vključi tudi predlagana področja. Vsebine so tudi vključene v programe usposabljanja mejnih policistov in študentov Višje policijske šole. Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. Skladno z zakonom o mednarodni zaščiti morajo biti uradnim osebam za delo po tem zakonu, zagotovljena redna usposabljanja, za katera skrbi ministrstvo za notranje zadeve, drugi državni organi pa zagotavljajo podporo in strokovno znanje.
152. Poskrbi naj za varstvo pravic otrok, ločenih od družine, in otrok brez spremstva in olajša postopke za združitev družine kot tudi enakopraven dostop prosilcev za azil in beguncev do javnih storitev, kot so namestitve, javno zdravstveno varstvo in izobraževanje. (Ekvador)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. V skladu s 15. členom Zakona o mednarodni zaščiti se v postopkih mednarodne zaščite vedno upošteva načelo otrokove največje koristi. RS zagotavlja dostop do zdravstvenega in socialnega varstva ter izobraževanja v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti, ki je v skladu z evropsko azilno zakonodajo. Ravno tako so skladni z evropsko zakonodajo postopki združitve družine, ki jih ureja Zakon o tujcih. Prosilci za mednarodno zaščito so v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti vključeni v vse ravni izobraževanja, omogočena jim je nastanitev, glede zdravstvenega varstva pa je prosilec za mednarodno zaščito na voljo dostop do najnujnejših storitev, ženske so upravičene do dodatnih zdravstvenih storitev, prav tako tudi ostali prosilci za mednarodno zaščito, če tako odloči posebna komisija. Otrokom (do 18 leta) pa je na voljo enak oseb zdravstvenih storitev, kot je otrokom, ki so državljani RS. Naloga je opredeljena kot stalna v okviru Ministrstva za zdravje.
154. Poskrbi naj, da mejni organi in policisti prosilcem za azil in migrantom zagotovijo zadostne informacije o	Skladno s Pravilnikom o postopku s tujcem, ki je izrazil namen podati prošnjo za mednarodno zaščito v RS (7. člen) ter postopku sprejema prošnje za mednarodno zaščito (Uradni list RS, št. 173/2021, z dne 5. 11. 2021), se vsako osebo, ki izrazi namen zaprositi za mednarodno zaščito pred sprejemom prošnje, informira o nadaljnjem poteku predhodnega postopka, o prepovedi odstranitve iz RS, o postopkih po Zakonu o mednarodni zaščiti (Uradni list RS; št. 16/17 – uradno prečiščeno besedilo in 54/21), o pravicah in obveznostih prosilcev za mednarodno zaščito v RS, o možnih posledicah neupoštevanja obveznosti in nesodelovanja s pristojnim organom, pravilih postopkov, ki jih ureja Uredba (EU) št. 604/2013, in posredovanju prstnih odtisov v podatkovno bazo EURODAC v skladu z Uredbo (EU) št. 603/2013, rokih za uveljavljanje pravnih sredstev, o pravici do pravne pomoči in zastopanja

ustreznih postopkih in njihovih pravicah v jeziku, ki ga razumejo. (Malta)	na vseh stopnjah postopka na lastne stroške ter informacije o svetovalcih za begunce in nevladnih organizacijah, ki delujejo na področju mednarodne zaščite. Policisti migrante seznanjajo s pomočjo različnega tiskanega gradiva; vloženke v 13 različnih jezikih je Ministrstvo za notranje zadeve sooblikovalo z regionalnim predstavništvom Visokega komisariata OZN za begunce.
156. Nadaljuje naj prizadevanja za učinkovito obravnavo vprašanja "izbrisanih". (Slovaška)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS je leta 2018 sprejela Zakon o spremembi Zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (Uradni list RS, št. 85/18). Z zakonom, ki je začel veljati 30. 12. 2018, je bila odpravljena omejitev višine denarne odškodnine, ki se upravičencu lahko določi v sodnem postopku, omejuje pa se višina zamudnih obresti in sicer na višino glavnice.

I. Priporočila, ki jih je RS sprejela takoj po zaključku zagovora RS v Univerzalnem periodičnem pregledu.

RS je spodaj navedena priporočila, dana med interaktivnim dialogom, preučila in jih podpira. Ob zaključku 34. zasedanja delovne skupine za Univerzalni periodični pregled je RS 13.11. 2019 sporočila, da sprejema spodaj navedenih 58 priporočil.

Priporočilo	Pojasnila (ureditev v RS, stanje v RS, obstoječi načrti za ukrepe)
1. Ratificira naj Mednarodno konvencijo za zaščito vseh oseb pred prisilnim izginotjem. (Francija); (Litva)	RS je Konvencijo o zaščiti vseh oseb pred prisilnimi izginotji že ratificirala (Zakon o ratifikaciji Mednarodne konvencije o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem; Uradni list RS, št. 173/21).
2. Dokonča naj postopek ratifikacije Mednarodne konvencije za zaščito vseh oseb pred prisilnim izginotjem (Ukrajina); Okrepi naj prizadevanja za ratifikacijo Mednarodne konvencije za zaščito vseh oseb pred prisilnim izginotjem. (Slovaška)	Glej informacijo k priporočilu št. 1.
3. Ratificira naj in začne izvajati Protokol iz leta 2014 h Konvenciji o prisilnem delu Mednarodne organizacije dela iz leta 1930. (Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska)	Priporočilo je v postopku ratifikacije.
4. Gradi naj na napredku pri zagotavljanju neodvisnosti slovenske nacionalne institucije za človekove pravice ter njenem napredovanju na najvišji akreditacijski status. (Ukrajina)	RS je na zakonodajni ravni izpolnila svojo zavezo za vzpostavitev nacionalne institucije za človekove pravice s statusom A po Pariških načelih. Državni zbor RS je sprejel Zakon o dopolnitvah Zakona o varuhu človekovih pravic, ki je začel veljati leta 2017. Varuh človekovih pravic je 26. 1. 2021 po več letnih prizadevanjih, prvič pridobil status A po Pariških načelih Združenih narodov o položaju in delovanju nacionalnih institucij za varstvo in promocijo človekovih pravic.
5. Izboljša naj dostop do cenovno sprejemljive in kakovostne oskrbe starejših ter ljudi z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. (Avstralija)	Oblikovanje kazalnikov kakovosti, za primerjavo primerljivih storitev in s ciljem dviga kakovosti storitev – ukrep izvedbenega načrta ReNPSV 2013 – 2020. Izboljšanje dostopnosti storitev – priprava Zakona o dolgotrajni oskrbi. Ministrstvo za zdravje opravlja nalogo kot stalno.

6. Še naprej naj sprejema učinkovite ukrepe za varstvo pravic - ranljivih skupin, med njimi žensk, otrok, starejših in invalidov. (Kitajska)	Vlada RS je sprejela Akcijski program na podlagi 27. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov. Namen API je spodbujati, varovati in zagotavljati polnopravno in enakovredno uživanje človekovih pravic invalidov in spodbujati spoštovanje njihovega dostojanstva. Program obsega 13 temeljnih ciljev in 91 ukrepov, ki celovito urejajo vsa področja življenja invalidov in se nanašajo na obdobje 2014 –2021. Uresničevanje spremlja Komisija za spremljanje Akcijskega programa za invalide na letni osnovi za preteklo leto. Novembra 2020 je bil sprejet nov Program za otroke 2020-2025 (v nadaljevanju: PO20-25), PO20-25 je samostojen strateški dokument, katerega namen in cilj je določiti temeljne cilje in ukrepe na področju otrokovih pravic ter blaginje in kakovosti življenja otrok v obdobju 2020–2025. Novi program temelji na priporočilih Strategije Sveta Evrope za otrokove pravice 2016–2021, še posebno pa upošteva posebne vidike v slovenskem prostoru glede potreb in kakovost življenja otrok. S PO20-25 si država prizadeva dvigniti stopnjo blaginje otrok, zagotoviti vsem otrokom enake možnosti in pravice. V javni obravnavi je Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških do 2030, v kateri so določeni cilji, strategije, dejavnosti in organi, pristojni za zagotavljanje in spodbujanje enakosti spolov. Novi nacionalni program bo vseboval ukrepe za zagotavljanje enake ekonomske neodvisnosti, odpravljanje vseh oblik nasilja nad ženskami in dekleti, spodbujanje in zagotavljanje uravnotežene zastopanosti spolov, odpravljanje spolnih stereotipov in boj proti seksizmu, odpravljanje neenakosti glede zdravja žensk in moških ter ukrepe za vključevanje enakosti spolov in krepitev vloge žensk v zunanji politiki in mednarodnem okolju.
7. Sprejme naj ustrezne ukrepe za učinkovito izvajanje nacionalnega programa za enake možnosti žensk in moških. (Afganistan)	RS si prizadeva za učinkovito izvajanje nacionalnega programa za enake možnosti žensk in moških na podlagi dvoletnih periodičnih načrtov. O izvajanju nacionalnega programa vsaki dve leti poroča Državnemu zboru RS. Glej informacijo k priporočilu št. 6.
8. Še naprej naj ozavešča družbo o nujnosti odprave diskriminacije, nestrpnosti in sovražnega govora. (Slovaška)	Glej informacijo k priporočilom št. 22, 31, 34 (I. poglavje).
9. Okrepi naj prizadevanja vlade za boj proti rasizmu, nestrpnosti in sovražnemu govoru. (Egipt)	Glej informacijo k priporočilom št. 22, 31, 34 (I. poglavje).
10. Dodatno naj okrepi prizadevanja za ozaveščanje javnosti o nujnosti odprave sovražnega govora in nestrpnosti. (Litva)	Glej informacijo k priporočilom št. 22, 31, 34 (I. poglavje).

11. Okrepi naj zakonodajni okvir v primerih rasističnega sovražnega govora in nasilja iz rasnih vzgibov, tako da poskrbi za učinkovite preiskave ter ustrezen pregon in kaznovanje storilcev. (Ruanda)	Glej informacijo k priporočilom št. 22, 31, 34 (I. poglavje).
12. Izrecno naj prepove diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete ter spodbuja kampanje ozaveščanja za boj proti stereotipom in predsodkom glede oseb LGBTI. (Izrael)	Zakon o varstvu pred diskriminacijo določa varstvo vsakega posameznika in posameznice pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.
13. Okrepi naj prizadevanja v boju proti nasilju v družini. (Irak)	Glej informacijo k priporočiloma št. 71, 72 (I. poglavje).
14. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti nasilju v družini ter okrepi mehanizme za zaščito žrtev. (Libanon)	Glej informacijo pod priporočiloma št. 71, 72 (I. poglavje). Od leta 2019 je v veljavi nova socialnovarstvena storitev podpore žrtvam kaznivih dejanj, ki je dostopna žrtvam na vseh 63 enotah Centra za socialno delo (brezplačna in dostopna mreža podpore ne glede na to, ali je žrtev kaznivo dejanje prijavila ali ne), ki se izvaja v obliki usmerjenega pogovora in zajema strokovno podporo in strokovno svetovanje osebi, ki ji je bila s kaznivim dejanjem neposredno povzročena kakršnakoli škoda. Upravičenec do storitve podpore žrtvam kaznivih dejanj je lahko vsakdo, ki je žrtev kaznivega dejanja, storjenega v RS, ne glede na to, ali je kaznivo dejanje prijavil. Kadar je kaznivo dejanje storjeno izven ozemlja RS, je upravičenec oseba, ki ima v RS stalno ali začasno prebivališče.
15. Sprejme naj učinkovite ukrepe za pripravo in izvajanje nacionalnega načrta za preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami, vključno s smernicami za delo s spolno zlorabljenimi otroki. (Bocvana)	Glej informacijo k priporočiloma št. 71, 72 (I. poglavje).
16. Še naprej naj krepí prizadevanja v okviru celovite strategije za zaščito starejših pred nasiljem in vseh oblik zlorabe ter poskrbi za preiskavo in pregon primerov zlorabe starejših oseb. (Maldivi)	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v zvezi s priporočilom sprejelo Strategijo dolgožive družbe leta 2017.

17. Okrepi naj ukrepe za preprečevanje trgovine z ljudmi za spolne namene in prisilno delo, vključno z ukrepi za prepoznavanje in podporo žrtvam in ogroženih, ter nameni sredstva za preiskavo, pregon in kaznovanje storilcev. (Avstralija)	RS bo nadaljevala s preventivnimi aktivnostmi, kot je ozaveščanje rizičnih ciljnih skupin. Policija bo na lokalni, regionalni in državni ravni še naprej usmerjeno in učinkovito izvajala vse svoje pristojnosti pri odkrivanju in preiskovanju kaznivega dejanja trgovine z ljudmi in v sodelovanju z drugimi pristojnimi državnimi organi okrepila terenske dejavnosti z namenom identificiranja potencialnih žrtev trgovine z ljudmi. Organi odkrivanja in pregona bodo povečali specializiranost preiskovalnih dejavnosti v boju proti trgovini z ljudmi s ciljem uspešnejšega pregona storilcev tega kaznivega dejanja. Poleg tega bo RS še naprej zagotavljala ustrezno zaščito in pomoč žrtvam trgovine z ljudmi v skladu z Zakonom o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi in Priročnikom o identifikaciji, pomoči in zaščiti žrtev trgovine z ljudmi, ki ga je sprejela Vlada RS maja 2016.
18. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti trgovini z ljudmi, zlasti izkoriščanju otrok in žensk, z okrepitevijo boja proti trgovcem z ljudmi. (Džibuti)	Glej informacijo k priporočilu št. 17. Poleg tega bodo organi odkrivanja in pregona povečali specializiranost preiskovalnih dejavnosti v boju proti trgovini z ljudmi s ciljem uspešnejšega pregona večjega števila storilcev tega kaznivega dejanja. Ob tem si bodo prizadevali zmanjšati sivo polje neodkritih primerov trgovine z ljudmi ter posledično izboljšati preiskanoost.
19. Nadaljuje naj prizadevanja za preprečevanje trgovine z ljudmi, zlasti otroki. (Mjanmar)	RS bo nadaljevala s preventivnimi aktivnostmi v skladu z Akcijskim načrtom za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2021-2022, ki vključuje tudi ozaveščanje rizične ciljne skupine mladoletnikov.
20. Dodatno naj si prizadeva za preiskavo, pregon in kaznovanje vseh primerov trgovine z ljudmi sorazmerno s težo kaznivega dejanja. (Srbija)	Glej informacijo k priporočilu št. 19.
21. Nadaljuje naj prizadevanja v boju proti trgovini z ljudmi ter zagotovi zaščito žrtev. (Jordanija)	Glej informacijo k priporočilu št. 19.
22. Okrepi naj prizadevanja, da se zagotovijo ustrezni mehanizmi za prepoznavanje in zaščito žrtev trgovine z ljudmi, zlasti otrok, vključno z zagotavljanjem celovite pomoči na podlagi potreb posameznikov. (Filipini)	Glej informacijo k priporočilu št. 17.
23. Okrepi naj ukrepe za prepoznavanje in podporo ženskam, ki jim grozi trgovina z ljudmi, zlasti Rominj, migrantk, begunk in prosilk za azil, ter ukrepe za obravnavo temeljnih vzrokov trgovine z ljudmi. (Belorusija)	Glej informacijo k priporočilu št. 19. Prosilci za mednarodno zaščito so vključeni v projekt pomoči in zaščite žrtev trgovine z ljudmi (PATS) Urada Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov. Prosilce za mednarodno zaščito se informira o pojavu trgovine z ljudmi, o preventivnih in zaščitnih ukrepih. Prav tako na ravni urada poteka delovna skupina, ki je ustanovljena na podlagi sporazuma Standardni operativni postopki za preprečevanje nasilja po spolu in spolnega nasilja. Gre za operativne postopke, ki določajo pomoč in zaščito žrtev.

24. Izvaja naj politike, ki zagotavljajo, da bodo žrtve trgovine z ljudmi deležne ustrezne pomoči in oskrbe. (Islamska republika Iran)	Glej informacijo k priporočilu št. 17.
25. Nadaljuje naj prizadevanja za zmanjševanje revščine ter zagotavljanje večje vključenosti ranljivih skupin, zlasti starejših. (Butan)	Zadnji podatki kažejo, da je bilo v RS med vsemi 268.000 osebami, živečimi z dohodki, nižjimi od praga tveganja revščine, 89.000 upokojencev. RS si bo nadalje prizadevala za zmanjševanje revščine ter zagotavljanje večje vključenosti ranljivih skupin, tudi starejših.
26. Nadaljuje naj prizadevanja za boj proti revščini in neenakosti. (Mjanmar)	V RS, kljub nizkemu tveganju revščine (12,4%), ostajata stopnja dolgotrajne revščine in nizke delovne intenzivnosti, visoki. RS je zato dejavno pristopila k reševanju socialnih razmer, zlasti tistih, ki so na trgu dela najdlje odsotni (dolgoročno brezposelni prejemniki socialne pomoči). S ciljem njihove aktivacije in vključitve na trg dela bo RS nadaljevala z izvajanjem pilotnega projekta Socialna aktivacija oziroma umestitvijo le-tega v sistem socialnega varstva kot storitev. Centri za socialno delo in uradi za delo medsebojno že od leta 2012 sodelujejo pri obravnavi posebne skupine brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči in drugih brezposelnih oseb, ki so zaradi svojih težav začasno nezaposljivi (z namenom preprečevanja prehajanja med dolgotrajno brezposelne osebe od oktobra 2018 dalje poteka intenzivnejša obravnava brezposelnih prejemnikov denarne socialne pomoči). Začasno nezaposljivim socialno ogroženim osebam se skuša zagotoviti ustrezne storitve in programe za razreševanje okoliščin, ki jih ovirajo pri udeležbi na trgu dela. RS bo nadaljevala z ukrepi, ki bodo omogočili (ponovno) več strokovnega dela s socialno ogroženimi, ter si prizadevala za zmanjšanje revščine in neenakosti. V pripravi je novela socialne zakonodaje, ki bo bolj prijazna in razumljiva uporabniku in izvajalcem (centrom za socialno delo), ter bo zagotovila pravičnejši sistem socialnih transferjev (upoštevanje bolj realnega materialnega položaja).
27. Nadaljuje naj izvajanje ukrepov za zmanjšanje stopnje revščine in socialne izključenosti, s posebnim poudarkom na blaginji najbolj ranljivih skupin. (Indija)	Glej informacijo k priporočilu št. 26.
28. Nadaljuje naj s sprejetimi pozitivnimi pobudami za blaginjo starejših. (Indija)	Glej informacijo k priporočilu št. 16.
29. Nadaljuje naj že tako pohvalna prizadevanja za doseg enakosti spolov in krepitev moči žensk, vključno z večjim sodelovanjem žensk v političnem	RS si bo še naprej prizadevala za doseg enakosti spolov in krepitev moči žensk, vključno z večjim sodelovanjem žensk v političnem življenju na lokalni in državni ravni.

življenju na lokalni in državni ravni. (Avstralija)	
30. Nadaljuje naj prizadevanja za odpravo diskriminacije žensk, tudi na trgu dela. (Tunizija)	V javni obravnavi je Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških do 2030, v kateri so določeni cilji, strategije, dejavnosti in organi, pristojni za zagotavljanje in spodbujanje enakosti spolov. Novi nacionalni program bo vseboval ukrepe za odpravo diskriminacije žensk, tudi na trgu dela.
31. Nadaljuje naj izvajanje politik za spodbujanje sodelovanja žensk v javnem življenju in politiki ter sprejme nadaljnje korake v boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini ter njunem preprečevanju. (Moldavija)	Glej informacijo k priporočiloma št. 71 in 72 (poglavje I).
32. Nadaljuje naj ukrepe za varstvo pravic žensk, zlasti pri preprečevanju nasilja nad ženskami. (Butan)	Glej informacijo k priporočiloma št. 71 in 72 (poglavje I).
33. Spremeni naj pravno opredelitev posilstva v kazenskem zakoniku, tako da bo temeljila na odsotnosti privolitve, namesto na sili, prisili ali fizični grožnji. (Čile)	Glej informacijo k priporočilu št. 70 (poglavje I).
34. Nadaljuje naj politike, namenjene boju proti vsem oblikam nasilja nad ženskami, vključno z nasiljem v družini in spolnimi zlorabami, ter njihovem preprečevanju. (Gruzija)	Glej informacijo k priporočiloma št. 71 in 72. (poglavje I).
35. Nadaljuje naj prizadevanja za preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami s sprejetjem nacionalnega načrta v ta namen. (Luksemburg)	Glej informacijo k priporočiloma št. 71 in 72 (poglavje I).
36. Okrepi naj ukrepe za preprečevanje nasilja nad ženskami in boj proti njemu. (Mjanmar)	Glej informacijo k priporočiloma št. 71 in 72 (poglavje I).
37. Okrepi naj ukrepe za preprečevanje in boj proti nasilju	Glej informacijo k priporočiloma št. 71 in 72 (poglavje I).

nad ženskami, vključno z nasiljem v družini in spolnimi zlorabami. (Maldivi)	
38. Spremeni naj pravno opredelitev posilstva v kazenskem zakoniku, tako da bo temeljila na odsotnosti privolitve. (Grčija)	Glej informacijo k priporočilu št. 33.
39. Še naprej naj utrjuje dosežke pri spodbujanju pravic, vključevanju, enakih možnosti in blaginje invalidov v okviru izvajanih nacionalnih programov. (Dominikanska republika)	Vlada RS je za uresničevanje pravic invalidov sprejela poseben Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI), ki je anti-diskriminacijski zakon, ki ureja diskriminacijo zaradi invalidnosti. Določa, da je diskriminacija zaradi invalidnosti posredna ali neposredna in pomeni vsako razlikovanje, izključevanje ali omejevanje zaradi invalidnosti, katerega namen ali posledica je zmanjšanje ali izenačevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja vseh pravic in obveznosti na vseh ključnih področjih življenja. ZIMI na načelni ravni ureja diskriminacijo zaradi invalidnosti na področjih delovanja državnih organov, organov državne in lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil in služb, enakopravno sodelovanje v postopkih pred navedenimi organi, dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, uporabo objektov v javni rabi, dostopnost do vključujočega izobraževanja, zdravja, dostopa do načina bivanja, obveščenosti, kulturnih dobrin, javnega prevoza.
40. Nadaljuje naj prizadevanja za varstvo invalidov in spodbujanje civilne družbe k sodelovanju pri pripravi zakonov in načrtov za izboljšanje njihovega položaja. (Libanon)	RS je zavezana k implementaciji in uresničevanju obveznosti, sprejetih ob ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov. RS pripravlja predpise vedno v sodelovanju z invalidi in se drži načela »Nič o invalidih brez invalidov«. Ustavno sodišče RS že pred leti ugotavljalo, da je pravica do posebnega varstva invalidov posebna človekova pravica, pravica pozitivnega statusa, s katero se je država zavezala, da bo vodila aktivno invalidsko politiko in zato v njenem okviru sprejela različne ukrepe s ciljem izboljšati položaj invalidov v družbi. Zato je pravica invalidov do posebnega varstva zbir različnih pravic invalidov s področja starševskega varstva in družinskih prejemkov, vzgoje in izobraževanja, zaposlovanja, zdravja, invalidskega zavarovanja, socialnega varstva, kulture, športa in rekreacije, davčnih in drugih olajšav oziroma oprostitev, informacijske in komunikacijske tehnologije, dostopnosti grajenega okolja in informacij in vseh drugi področij, ki invalidom omogočajo dostojno in enakovredno življenje.
41. Zagotovi naj popolno vključenost invalidov v družbo prek programa enakih možnosti ter zagotovi, da ne bodo žrtve diskriminacije. (Katar)	Glej informacijo k priporočilu št. 39.
42. Še naprej naj izvaja dejavnosti, ki zagotavljajo popolno vključevanje invalidov v družbo. (Črna gora)	Namen Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021, ki ga je sprejela Vlada RS, je spodbujati, varovati in zagotavljati polnopravno in enakovredno uživanje človekovih pravic invalidov in spodbujati spoštovanje njihovega dostojanstva. Program obsega 13 temeljnih ciljev in 91 ukrepov, ki celovito urejajo vsa področja življenja invalidov in se nanašajo na obdobje 2014 –2021. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je izdalo Sklep o imenovanju in nalogah Komisije za spremljanje Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021 (nadalje: komisija), ki jo sestavljajo predstavniki resornih ministrstev, strokovnih organizacij, Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije (nadalje:

	NSIOS), drugih invalidskih organizacij izven NSIOS in Zveze društev upokojencev Slovenije. Naloga komisije je, da vsako leto predloži Vladi RS poročilo o izvajanju Akcijskega programa za preteklo leto.
43. Še naprej naj veliko pozornosti namenja učinkovitemu izvajanju obstoječega zakonodajnega okvira glede uporabe manjšinskega jezika, zlasti kar zadeva dvojezičnost zaposlenih v javnih službah, uradih in medijih. (Italija)	V Sloveniji je vzpostavljen dober sistem varstva pravic manjšin, ukrepi za uresničevanje njihovih pravic ter za izboljšanje položaja pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti pa so poleg zakonodajnega okvira vključeni v celovite nacionalne načrte. Tako je Vlada RS dne 18. 8. 2021 sprejela Načrt ukrepov Vlade RS o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v RS 2021–2025. Pred tem je Vlada RS sprejela in uresničila Načrt ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018. Priporočilo se skladno z delovnimi procesi Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje in izvaja. Priporočilo se na področju cestne infrastrukture tiče dvojezičnosti na prometni signalizaciji. To imamo urejeno v 4. členu Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opremi na cestah (Uradni list RS, št. 99/15, 46/17, 59/18 in 63/19). Naloga je opredeljena kot stalna v okviru Ministrstva za zdravje. Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo (organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo) uporablja madžarski jezik in italijanski jezik na območju dvojezičnosti tako v Lendavi, kot tudi v Kopru. Za te namene so zaposleni inšpektorji, ki tekoče govorijo manjšinski jezik in imajo tudi pridobljene vse potrebne certifikate o usposobljenosti. Na območnih uradih Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (tudi organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo) je za uporabo italijanskega jezika usposobljenih 25 uslužbencev, ki zagotavljajo postopke na območju italijanske narodne skupnosti v italijanskem jeziku. Na območju madžarske narodne skupnosti so sistemizirana delovna mesta z znanjem madžarskega jezika, vendar ne uspejo dobiti kadra. Prevode ali vodenje postopka v madžarskem jeziku zagotavlja 1 uslužbenec z Območnega urada Ptuj ter preko tolmačev za madžarski jezik.
44. Nadaljuje naj prizadevanja za preprečevanje diskriminacije Romov. (Albanija)	Priporočilo se v rednem procesu dela Urada Vlade RS za narodnosti uresničuje oziroma se pri rednem delu in skladno s pristojnostmi upošteva. Ustava RS določa, da se položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v RS, določijo z zakonom. Ustavna določba se uresničuje z Zakonom o romski skupnosti v RS, ki je temeljni zakon, in z drugimi zakoni z določbami, ki se nanašajo na romsko skupnost. Namen zakonodajalca leta 2007, ko je bil sprejet Zakon o romski skupnosti v RS, je bil, da se romski skupnosti kot manjšinski skupnosti v RS podelijo posebne pravice, ki ji bodo omogočale ohranjanje in razvijanje kulture, jezika in etničnih posebnosti ter sodelovanje tako na lokalni kot državni ravni. Veljavna zakonodaja se uresničuje. Upoštevajoč posebni položaj romske skupnosti v RS, zlasti pa tudi slabši socialnoekonomski položaj njenih pripadnikov, se za področja izobraževanja, zaposlovanja, bivanjskih razmer, zdravstvenega in socialnega varstva ter boja proti predsodkom in stereotipom sprejmejo potrebni posebni ukrepi. Ukrepe v obliki celovitega dokumenta sprejme vlada, predlagajo pa jih pristojna ministrstva in vladne službe, vsak za svoje delovno področje. Obveznost sprejetja vladnega programa ukrepov je določena tudi v Zakonu o romski skupnosti v RS iz leta 2007. Trenutno velja NPUR 2021–2030. Z njegovim izvajanjem želimo doseči osem strateških ciljev, ki segajo na vsa ključna področja družbenega življenja pripadnikov romske skupnosti in zasledujejo temeljni cilj: izboljšanje njihovega položaja ob hkratnem povečanju njihove socialne vključenosti v družbo:

	1. izboljšati izobrazbeno strukturo Romov in udeležbo romskih otrok v programih predšolske vzgoje in šoloobveznih romskih otrok v rednem izobraževanju ter povečati vključenost mladih in odraslih v nadaljevanje izobraževalnega procesa v skladu z načelom vseživljenjskega učenja; 2. povečati zaposlenost in zmanjšati brezposelnost Romov s poudarkom na zaposlitveni aktivaciji dolgotrajno brezposelnih in odpravljanju ovir pri (ponovnem) vstopu na trg dela; 3. za preprečevanje in odpravljanje izključenosti Romov, še posebej žensk, otrok in mladih, spodbujati razne programe socialnega varstva, in sicer informacijske, svetovalne programe, delo na terenu, dnevne centre, programe pomoči in samopomoči, ter krepiti seznanjenost Romov o tovrstnih programih; 4. izboljšati storitve zdravstvenega varstva in jih približati Romom ter povečati njihovo ozaveščenost o vprašanjih v zvezi z zdravjem in zdravstvenim varstvom, s poudarkom na zdravju žensk in otrok; 5. izboljšati bivanjske razmere Romov, pospešiti ureditev naselij, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo, v skladu z nacionalnimi zakonskimi zahtevami zagotoviti dostop do javnih dobrin, kot sta dostopa do vode in električne energije, in spodbujati odpravo dejanskega prostorskega ločevanja, ki je rezultat zgodovinskega naseljevanja Romov in dolgotrajne izključenosti iz družbenega življenja; 6. spodbujati ohranjanje in razvoj kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti ter si prizadevati za ohranjanje in razvoj (različnih oblik) romskega jezika kot manjšinskega jezika; 7. povečati ozaveščenost pripadnikov romske skupnosti in večinskega prebivalstva o pozitivnih učinkih vključevanja Romov v družbo, o bogastvu, ki ga romske kulture prinašajo v slovensko družbo, in o pomenu nediskriminacije ter okrepiti boj proti protiromski retoriki, sovražnemu govoru ter stereotipom in predsodkom; 8. krepiti dialog in sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, kjer živijo Romi, ter vzpostaviti aktivno partnerstvo med lokalno in državno ravno ter romsko skupnostjo. NPUR 2021-2030 poleg navedenih strateških ciljev določa konkretne ukrepe z vsebinsko obrazložitvijo ciljev oziroma namenov, navedbo nosilcev za njihovo izvedbo, kazalnikov učinka, roki za izvedbo in finančnimi viri. NPUR 2021-2030 uresničujejo pristojna ministrstva in vladni urad za narodnosti ter drugi deležniki. Vlada RS o uresničevanju programa redno, enkrat letno poroča Državnemu zboru RS, evalvacija njegovega izvajanja pa poteka preko različnih mehanizmov, v katere so vključeni tako predstavniki romske skupnosti kot tudi občin, kjer živijo Romi. RS bo nadaljevala svoja prizadevanja za izboljšanje položaja romske skupnosti in povečanje njene vključenosti v družbo.
45. Še naprej naj deluje v skladu z nacionalnim programom na področju boja proti diskriminaciji romskih skupnosti za obdobje 2017–2021. (Libanon)	Glej informacijo k priporočilu št. 44. Glej tudi informacijo k priporočilom št. 128, 131 in 133. (poglavje I).
46. Nadaljuje naj z napredkom pri spodbujanju človekovih pravic in blaginje romskih skupnosti prek Nacionalnega programa ukrepov za Rome. (Dominikanska republika)	Glej informacijo k priporočilu št. 44. Glej tudi informacijo k priporočilom št. 128, 131 in 133. (poglavje I).
47. Še bolj naj okrepi izvajanje Nacionalnega programa ukrepov	Glej informacijo k priporočilu št. 44. Glej tudi informacijo k priporočilom št. 128, 131 in 133. (poglavje I).

za Rome za obdobje 2017–2021. (Gruzija)	
48. Okrepi naj politike, ki zagotavljajo vključevanje romskih otrok v večinsko izobraževanje. (Peru)	Glej informacijo k priporočilom št. 19, 28 in 35 (poglavje I).
49. Še naprej naj spodbuja izvajanje politik za integracijo migrantov. (Dominikanska republika)	Aktivnosti se v okviru Ministrstva za notranje zadeve izvajajo že dlje časa in se bodo tudi v prihodnje. RS zagotavlja integracijo migrantov v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti in Zakonom o tujcih.
50. Izboljša naj življenjske, delovne in socialne pogoje migrantov in beguncev ter njihov dostop do zdravstvenega varstva. (Turčija)	Prosilci za mednarodno zaščito so v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti vključeni v vse ravni izobraževanja, omogočena jim je nastanitev, glede zdravstvenega varstva pa je prosilec za mednarodno zaščito na voljo dostop do najnujnejših storitev, ženske so upravičene do dodatnih zdravstvenih storitev, prav tako tudi ostali prosilci za mednarodno zaščito, če tako odloči posebna komisija. Otrokom (do 18 leta) pa je na voljo enak obseg zdravstvenih storitev, kot je otrokom, ki so državljani RS.
51. Nadaljuje naj prizadevanja za spodbujanje pravic migrantov in prosilcev za azil. (Irak)	Priporočilo se redno izvaja.
52. Zagotovi naj spoštovanje načela nevračanja s posamično presojo vsakega primera migracij. (Peru)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS spoštuje načelo nevračanja, ki je varovano v Zakonu o tujcih, in sicer v njegovem 72. členu.
53. Zagotovi naj, da imajo prosilci za azil dostop do poštenih azilnih postopkov. (Afganistan)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS zagotavlja, da imajo prosilci za azil dostop do poštenih azilnih postopkov v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti.
54. Zagotovi naj, da imajo vsi prosilci za azil dostop do poštenih in učinkovitih azilnih postopkov, in preišče vse prijave v zvezi s tem. (Azerbajdžan)	Glej informacijo k priporočilu št. 53.
55. Zagotovi naj usposabljanje organov pregona za okrepitev ozaveščenosti in znanja ter poskrbi, da je njihovo ravnanje pri obravnavi prosilcev za azil skladno z evropskimi in mednarodnimi obveznostmi in normami. (Kanada)	Glej informacijo k priporočilu št. 53.

56. Zagotovi naj, da imajo vsi prosilci za azil dostop do pravnega zastopanja, z zagotavljanjem brezplačne pravne pomoči tistim, ki ne si morejo plačati odvetnika. (Ciper)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti zagotavlja, da imajo vsi prosilci za azil dostop do pravnega zastopanja, z zagotavljanjem brezplačne pravne pomoči.
57. Zagotovi naj, da imajo vsi prosilci za azil dostop do poštenih in učinkovitih azilnih postopkov, v skladu s slovenskim Zakonom o mednarodni zaščiti in mednarodnim pravom. (Honduras)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS zagotavlja, da imajo vsi prosilci za azil dostop do poštenih in učinkovitih azilnih postopkov, v skladu z Zakonom o mednarodni zaščiti in mednarodnim pravom.
58. Sprejme naj ustrezne ukrepe za zagotavljanje pravic osebam, izbranim iz registra stalnega prebivalstva, v skladu z odločbo ustavnega sodišča iz leta 2018. (Francija)	Aktivnosti se izvajajo že dlje časa. RS je leta 2018 sprejela Zakon o spremembi Zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (Uradni list RS, št. 85/18). Z zakonom, ki je začel veljati 30. 12. 2018, je bila odpravljena omejitev višine denarne odškodnine, ki se upravičencu lahko določi v sodnem postopku, omejuje pa se višina zamudnih obresti in sicer na višino glavnice.